

1779

PARALELISMU

între

DIALECTELE ROMANU ,SI ITALIANU.

Sau

FORMA ORI GRAMATICA

Aquestoru doê dialecte.

DE I. ELIADE.

BUCARESCI.

In Tipografia lui I. Eliade.

1841.

PARALELISMU.

ÎNTRE LIMBA RUMÂNŢI ŞI ITALIANŢI.

În Numerele 53 ale *Kyrievazii Rumânesk* din anul 1839 s'a văzut un dialog între un Rumân şi Italian amândoi sâtenî, amândoi fii ai naturii şi fărâz ale cunoştinţei de căt ale obiectelor de viaţa trevînî. Aveste două limbi să mai bine dialekte sînt una, şi n'ăz ale deosebire de căt aceea ce a pîstet face kvatru în cea italiană prin autorii săi, şi prin deşmea ce aţ azat ei în kvatru limbii poporvazii italian. Fîrece că Rumânii aţ venit în Davia kv limbă poporvazii italian, şi deosebirca pronunţiei ce se vede în deosebitele provincii ale României să Daviei ut

este adata de kьt kь koloniile Romane in Davia n'aь fost din sna ши ачешши провинцие а Italiai. Кь мьат май апроа-не ам fost noi Мьтениі де Моладаві, (кь kare tot d'аьна ам fost in dese комьнікациі,) де кьт Ромьниі din Македония, ши кь toate ачешта vedem in ачеште доь пороаде май ачешши диалект саь проьнунцие аьнтра лѵ б, в, ш, п, ф, in г, ҃, k, gn, x. Nь poate nimeni skoate de ачи де кьт кь пороаделе itaaiene statornivite in Моладавия ши Македония, аь fost саь din ачешши провинцие а Italiai саь din провинциі оаре-kare че vorbьа ачешши диалект.

Рьмьниі din Македония кь Рьмьниі де динкоачі де Дуьндре foarte пьцинь релацие аь авст intre sine, интьмплаьриле лор аь fost аателе кь аае noastre: не лимба nostra а пьпьдди'о чеа саавь, ши уьгьгьсакь не а лор чеа гьгьгьсакь, ши тьгьгьсакь, ноі ам приимит literale сааве; еі чеа гьгьгьциі; ши а л: Кь toate ачешта vedem кь амьдоь пьгьциле, din тать in фиь аь пьстрат ачешши mehanism аа лимбеі; де unde се vede кь тоци кь ачешши mehanism аь venit din Italia, кь о асемenea лимбь vorbьа не аьнчи tot poroьа Italiai (in кьт pentru чеа че се атинце де skeletьа лимбеі) ши deosebirea лимбеі nostra де чеа де аьнчи а Italiai, нь este adata де кьт чеа че аь пьтут adduce нице пьфавери де доь миі де ани апроапе; ши deosebirea лимбиі nostra де чеа Italianь literarь din zioa де аьтьзи нь este adata, де кьт кь а nostra а remas in starea чеа d'нтьсь не кьт а пьтут сь о цие yn poroьд пригьнит де soartь ши интьмплаьри, ши чеа Italianь isbitь пьнь аа о vreme де мьлателе пьвьайи а ле barbarior, а инченут де аьтца weakьги инкоачі а се кьзатиа prin аьториі ши поедии сьі. Ачешши skriitori зьта 'ia dat провинциалismele саае, ааьта, latinismele пьstrate in диалектьа сьь, ши тоци инпьрешь с'аь siait а о face ачешта че este in zioa де аьтьзи,

лімба Poezii, лімба Музиції, лімба Тасіаор Metastazii-
аор, ш ч а.

De ne vom svi пьпъ ла Dante, vedem муаџиме де зичерї
їн лімба са, саѣ а всакуаѣ сѣѣ, їнтокмаї рѣтѣнеїї, прекѣт
LOCO, FOCO, OMO, шч а. їн аок де LUOGO, FUOCO, UOMO дїн зїа
де асѣѣ. Де се ва прїмбаа чїне ва їн Ітааїа ва авзї муа-
џиме де пороаде пропѣцїнд кѣрат рѣтѣнеїе тоате зїче-
рїае че аѣ їн сїне пе у, пе каре авторїї Ітааїанї, ка сѣшї
апропїе лімба де чеа каасїкѣ а Ітааїеї, 'а аѣ скїмбат їн о,
спре пїадѣ зїчерїае: NOME, FRONTE, MONTE, PONTE, MORIRE,
sunt poroade їн Ітааїа че ае пропѣцїѣ ка пої NUME, FRUNTE,
MUNTE, PUNTE, MURIRE (bezi mi Dikcionarѣ Ітааїан). Пре-
пѣцїа аѣ у, este foarte беке, ми ну о пѣтем сокотї ка о пре-
фачере а їнтѣпїаѣрїаор че аѣ трекут престе Ромѣнїа 1.

De ne vom svi їн анїї чеї маї депѣртаѣї, vedem лімба
францеѣѣ саѣ гаалїкѣ кѣ шї їн конструкѣїе шї їн ортографїе
шї їн пропѣцїа лїтерїаор е маї апропїатѣ де чеа ітааїанѣ;
vedem: TESTE, NOSTRE шч а. їн аок де ТѢТЕ NOTRE дїн зїа
де асѣѣ. Гаалї дар н'аѣ зїмат аата де кѣт сѣшї факѣ о лім-

ї тѣсѣшї їн лімба лацїваѣї vedem адеса префѣкѣндѣ-
се о, їн у; адїкѣ vedem кѣ чеа че пороѣѣ фѣча їн де обїе,
лїтерацїї Ітааїеї беки о фѣча їн парѣ, ка сѣ фѣѣ де мон-
тонїе. Аѣкастѣ скїмбаре а аѣї о, їн у, шї вїѣ-верса, о вѣ-
дем шї маї беке ла гречї: Іонїї зїча *μῆνος νόσος* їн аок
де *μῆνος νόσος* шї ааѣае. Се џїе кѣ Троїенїї, ера џн аѣ-
сїек де гречї догї, шї Ітааїа де аїаїаа зї се зїча Гречїа
паре, зїде аѣкѣа пороаде Іоне. Аша дар Троїенїї кѣ Енеас
аѣ венїт їн Ітааїа кѣ лімба аор каре с'а фѣкѣт џна кѣ лімба
аокѣѣї, че фѣча пе о, у, шї поѣѣѣаа ітааїан пьпъ їн
зїа де асѣѣ дїпѣреѣѣ кѣ Ітааїанїї саѣ Романїї дїн
Dacia (пої) пьстрѣм пропѣцїа беке а мошїаор поѣпї че
аор маї беки, пе каре лїтерацїї Лацїваѣї шї аї Ітааїеї ме-
дерне аѣ префѣкѣтѣ поате пентѣѣ есфонїа саѣ ка сѣ факѣ о
лімѣ атїкѣ а Ітааїеї.

вѢ дѢне а domnitoareлор лор Romani, kare se vede кѢ се проунѣна фиреде ин деосените кипурѣ дѢне деосенителе провинціѣ. Че диалект аѢ имитат Гааіі? снѣне чине се ва фѣ окупат деснѣре ачаста; ноі инсѢ vedem кѢ принтр'ѣн інѣмнѣин не інвоим кѣ дѢннѣі асупра проунѣнаціеі аѢ и, j, шѣ о. Ін мѣлате локурѣ ноі не а латин іа проунѣнѣм аі, прекум ANTE, AINTE, FAMA, FAIMA, PANE, PAINE, CANE, CAINE, Ш Ч А: Ін мѣлате локурѣ іарѢ гааіі іа проунѣнѣ асемена аі: прекум, AMARE, AIMER, CLARUS, CLAIR, PARIS, PAIR, Ш Ч А:

Не j, не kare Итаіеніі, Молдовіі шѣ Ромѣніі дѣн Македоніа 'лаѢ transformat саѢ іа проунѣнѣ ка ге, (и) Французіі шѣ ноі Мунтеніі, Унѣреніі шѣ тоате кѣрѣіае висеріеціі іа проунѣнѣм tot інтр'ѣн кѣн, ка не jе чѣл саар.

Не о латин, французіі шѣ ноі маі дес іа проунѣнѣм ка и, morire, murire, mourir, potere, putere, pouvoir, volere, vouloir ш Ч А: Аша дар се vede кѢ daka sѣnt не-гоаде ін Итаіа че проунѣнѣ не о ка и; daka Гааіі іа проунѣнѣ ін мѣлате локурѣ асѣла; daka ноі Ромѣніі іа проунѣнѣм асѣла; фѣінѣа аѢ нѣ este ѣн ефект аа інѣмнѣаѢгіаор Дачіеі, чѣ шѣ are інченѣста інсѣнѣ дѣн сѣнѣа Итаіеі, шѣ поате інсѣнѣ маі департе, дѢне кѣм с'а арѣтат ін nota de sys. Шѣ іар daka іа vedem асѣѣзі ін кѣрѣіае асторіаор Итаіені, este кѢ еі аѢ врѣт сѢ шѣ апропіе лѣмѣа де диалектѣа чѣл кѣлативат аа Лаціаѣѣ вѣкѣѣ; este інтокмаі дѢне кѣм аѢ черкат сѢ'а ваѣе ін лѣмѣа ноастрѢ рѣносаціі Іорговіѣі, Маіор шѣ ааѣіі, kарі кѣноскѣсерѢ фоарте вѣне дрѣмѣа че аѢ fost ават асторіі Итаіені.

Substantivii іар чѣі рѣѣѣнеціі кѢ фак іа нѣминатив ка ін аблативѣа латин, ачаста нѣ este о пѣрефаѣере а времіі; кѢ зѣіѣем ноі: JOE, VINARI, BONITATE, ін лок де JUPITER, VENUS, BONITAS, ачаста мѣсе наре кѢ este маі вѣкѣѣ де кѢ

dialecty Λατινική, ai karia avtori n'ay fьkыt aata de kыt
 sь s: ia dype limba kvativatь a Гречией ne kare ay tra-
 dys'o ad litteram, dьnd materieй itaiene formь greycaskь
 literary. De unde oare vine acest intьmьnie, ka limba gre-
 ycaskь popularь sь fакт nominativеae peritosiаaviаor in
 tokmai ka akvativyа пaxrar, че are o asemьnare kv ценетивуа,
 че are o asemьnare kv авлативуа? Тоать Гречия de miі de anі
 пропунць, *ὁ πίνακας, ὁ ἄρχοντας, ὁ κόρακας* шч а: in lok
 de *ὁ πίναξ, ὁ ἄρχων ὁ κόραξ*; ши iar тоать Гречия пропунць
αἱ μέσαι, αἱ θεαί, αἱ δόξαι, in lok de *αἱ μέσαι, αἱ θεαί αἱ*
δόξαι, saь mai vine in тоать Гречия, asfel аь kvativat ast-
 riй limba popularь, skыrtьnd nьminativyа, sьv kare se infь-
 цинаzь Омьуауі тоате обьeteae, ши азпунд чеae ааate kaze
 ka sь arate intьmьnabьriae saь kv adevьrat kaze ae че se
 pot intьmьnaa fiіnceaeor, аьsьnd rьdьvina zicheйі ka re-
 prezentacie saь ikoanь a ideeй, ши terminacia ka intьmьnaa-
 re че poate авca. Asfel face Логика kьnd ia in черчeta-
 re ori че азкьv, asfel face arta kьnd ia in mьpь mate-
 ria, asfel аь fьkыt avtoriй kьnd аь авта a kvativa o lim-
 bь: аь ньs тоате elementeae eй аа локьа лор, аь skыrtat,
 аь adьorat, аь indьvayit, аь asprit, ши pentry fie че ши аь dat
 kvintьyа, s'ay sьvпьs intьreйі ши sьvпьtoaseй фьdikьдй. A ziche
 dar nьminativyа ka авлативyа konventionaal нь este iarь o
 pьefacere аintьmьnabьriaor Dacieй, чи otradіcie dintatь in
 fiй foarte veke, in kьt poate чine va ziche kь: BONITAS este
 format din BONITA-TE, азьndьse rьdьvina BONITA, ka sь in-
 semneze ideaa, ши despьrьndьse terminacia TE, ka sь arate
 kazьa. Nominativyа, nьmai ka relativ kьtre чеae аate kazь-
 ri, se poate ньmi kazь, kьчй in firca азй нь e kazь, e ikoana
 ideeй, kvм se infьцинаzь ea rьtьcayit datь, ши de ay і inainte
 inчene a kьdea in deosebite relacйі ши intьmьnabьri. Аша

dar skriitorii latinii, ka sь fakь o limbь referaatz kare sь poate merce de mьrbь kь limba Гречιαορ кьативаь, п'аь фькьт аааа deкьт аь tras рьдьчина din зичериае substantive аае porodьтвуй, ши о аь пьмит ши интревьиндаь de nymnativ, ka singурь ин stare кь kare sь пьтем пьми саь а инфьциша о idee оаре-каре да чеа д'ьнтьѣ а еь исбire ин симьциале омьтвуй; ka singурь ши адевьрать nominativь. Че pedикь оаре ар addьче инцелесьтвуй кьнд, вьндь-ае ин кап skriitoriaορ romь-нй din zioa de astьзй сь se ia дьне лимбиае векй ши сь 'ши факь казурй, ар траце рьдьчина, BONITA, din BONITATE, ши ар зиче: ачаста este о BONITA insemnatь, ефект аа BONITьций, BONITьций, не BONITA, дела BONITATE? даь ааае вьакьрй, ааае гьстурй не вьремца кьативьрйй лимбйй латине, ааае вьакьрй ааае гьстурй ин зиаае поastre.

Вьрдьнд а ворьви desьне materia ши forma лимбей romь-не ши italiene, ши арьтьнд не амьрдьд, п'авем а фаче де кьт зп вокавьлаар де зичерй, ши о прескьртаре де грама-тика ачестор доь лимбй.

Ачесть лукраге де о datь кь sine ва арьта fie-кьрвйа о idee льмькрить desьне firea ши фиинда Romььтвуй, kare, ль-кьрвйае natureй, лькьрвйае аа кьрор фел пь пере кь вьакь-рйае, еа дела инчепьт ае а пьмит асфел кьм ае а аьзит дела чей д'ьнтьѣ пьрйинцй аь сьй карй аь deskьлкаат ин Dacia. Вокавьлаарьта, ачеста ва тракта дьсньне Om, desьне тьревь-инцела аьй, desьне natureь ши еаементе, ши арьтьнд кь Ro-мььтвуйа ворьвьеце ачесаши лимбь кь italiaньтвуйа ин лькьрвйае че пичй зьтвуйа пичй ааьтвуйа п'аь пердьт din vedere, ва да о пьрйичиь а се пьтца афла istoria fie-кьрвйа зичерй стрьбне, а кьрвйа ориьцинь пь се афла ин лимба попорьтвуй roman. Реаьция Romььтвуйаь din zioa de astьзй пь este ачеса кь а Romььтвуйаь din timьнй аьй Чичеро ши Вьрцйае; артеле аь де-

kъzst, менцешугуриае аеа пердст ши а і въчат аатеае де ла аате пачіі; іа поменкаатра аеатор овъете, Ромѣна дін зіа де астъзі аге аате ворѣ, інтревицеазь аате рѣме.

Iar іn кѣт пентру форма сѣ рѣматика аімвѣі рѣмѣніаор де діакоаві де Дуѣре, възѣнд кѣ есте маі тот аеаа кѣ а чеаор дін Македоніа, кѣноскѣнд ворѣдіа формелор шре ада деосеніте пѣаще ідеіаор, ши пѣстрареа гѣор партікѣае ши термінаціі, рѣмѣніае а ѣнеі аімѣе сінтетіѣе стрѣсе ши перѣоае; ѣом ѣеаа кѣ сіугурѣ аімба ромѣнеаскѣ дін тоате аімѣае сѣрорі де фаміаіа латіѣ а пѣстрат маі муат характерѣа ѣнеі аімѣі кѣатіѣате оаре кѣнд че 'ши авт казуріае саае. Ши кѣнд Італіааа Фрагѣзеа Шпаніола ар фі авт соарта Ромѣнеі де а рѣмѣнеа некѣатіѣате пѣѣ астъзі, дін тоате атѣрѣі Ромѣна ар фі fost чеа маі mare ши маі ѣоратѣ. Кѣ тоате кѣ ши астъзі, сѣроріае саае о інтрек іn хаіне іар нѣ іn тѣрѣ. Сіугурѣ аімба ромѣѣ пѣстрѣазь ши тѣрѣа, ши сімплаітѣа, ши егадітѣа, ши аібертѣа, ши енерѣіа аімѣеі латіне. Ромѣніі сіугурѣ маі ѣорѣск ши ѣор ѣорѣі кѣ ту, ши іn нѣмѣр сіугѣаар кѣтре а доа перѣоанѣ; еі сіугурѣ аѣ пѣстрат дін латіна деосѣіреа аѣ аа сѣѣ ши аа аѣі, аа еі; еі маі аѣ рѣмѣніаѣ де казурѣ аа прѣпѣме ши аа сѣѣтантіѣіі ши адѣектіѣіі фѣмеѣрѣі; еі сіугурѣ аѣ о аімѣѣ, дѣне.кѣм ам зіс ши аатѣ даѣѣ, сѣ поатѣ зіѣе: оменіме ши оменіре, дѣмѣзеіме ши дѣмѣзеіре, рекуѣоцііѣѣ ши рекуѣоаѣѣре, зѣгрѣѣіе, зѣгрѣѣоааѣ, зѣгрѣѣіѣате, зѣгрѣѣіме; поѣіаіѣате ши поѣіаіме, ѣѣніе, ѣѣнеѣе ши ѣѣніме, шѣа: фіе ѣіне кѣноаѣе деосѣіреа аеатор термінаціі ка чеѣа де пѣаѣе пот еае сѣ деа ідеіаор, ши кѣт сѣнт сѣрѣѣе де дѣнсеае чеае аате сѣрорі, сіугурѣ Ромѣніі пот ши 'ши аѣ аѣпѣіт ка аа тот інфінітіѣаа сѣ поатѣ пѣе артікоа ши

съ 'а факъ substantiv. Toate impreziъ aceste instriniri нѣ аге лимба францезъ, italianъ ши spaniolъ. Acestea фак skeletya лимбii; ши skeletya лимбii noastre e mare, e kar-sik. Деаі еі всакуріае, Данці, Тасі, Metastazii, Аа fieri, ши vor vedea всакуріае че vor face dintr'ynsa. Скоащъ чинева дін францезъ italianъ ши spaniolъ, termenii циил-целор ши артелор че аъ ават дін лимба грецескъ, скоащъ ши vor vedea че аъ ават дела аате центе, ши ва vedea де пот съ рѣмѣ къ капитааа ши destoiniia че аге лимба попер-тауі ромѣн.

§§

În partea aceasta vom vorbi despre materia limbей рѣ-мѣне ши italiane; ши fiind къ este tot aceea дѣне кѣм се ва vedea, ка съ fim konsekvenци, vom infuziia ши печеа ромѣнескъ prin insuși materia еі, адикъ vom аръта vor-vedea рѣмѣнеци prin literiaе tot чеае ромѣнеци веки аае стрѣмошлор поци.

Șine a прегѣти аа ачеста пе читоріи поци, vom а-ръта аафаетѣ рѣмѣнеск корѣспунзѣтор къ чеа саав дін zioa de astѣзі къ care се savjesk ромѣниі де овце.

а в в г д е ж з і к л м н о п р с
a b v g d e j (d,z) i (c,k) l m n o p r s

т ф х ъ ѣ ж ч ш щ ц џ
t f ch (â,ê,ô) i c ș sc (ț,ș) ge

REGULE GENERALE.

â ê ó, mi ò, se vitește ka ъ; i ka ж, ô ka oa, đ ka z, ș, ț ka џ, ș ka ш.

c, înainte de a, â, ê, i, o, u, mi de konsoane, se vitește ka (k) înainte de e, i, se vitește ka (че): capu, cântare făcându cotu, curând, faci, face; капѹ, кѹтаре, факѹндѹ, котѹ, кѹрѹндѹ, фаѹї, фаѹе.

g, înainte de a, â, ê, i, o, u, mi de konsoane, se vitește ka (r), înainte de e, i, ka (r) кѹм: gaură, gâină, spârgându, gîde, gondolă, legu, lege, legi; гавѹрѹ, гѹинѹ, спѹргѹндѹ, гѹде гондолѹ, легѹ, леѹе, леѹї.

† nsemnare, c mi g kând înainte de e, mi i, se vitește ka r. atynї ia yn (h) кѹм: chelu, chiaru, ghemu, ghimpe, ghiacă; келѹ, кѹарѹ, гѹмѹ, гѹмѹе, гѹацѹ.

sc, înainte a, â, ê, i, o, u, mi de konsone, se vitește ka: sk, înainte de e, mi i, kă (ш) кѹм: scară, scăpare, scîrbă, scorț, scutire, nasce, scie; скарѹ, скѹпаре, скѹрѹбѹ, скорѹ, скѹтѹре, наѹе, ѹѹе.

† nsemnare: sc, kând înainte de e mi i se vitește ka sk, atynї ia yn (h) schelă, schinteie, skelă, skinteie.

MODIFICATII

†n materia saș vorbеле romъneщї se vor lua în бѹгаре de seamă skimbъriae saș modifikaщїe ȳmъtoare:

Nȳmеле, verbї mi partiщїеле care în italieneщїe se sfırșesk în o, în romъneщїe se sfırșeșk în u, прекум: locu, focu, bonu, rogu, câhtându; loco, foco, bono, rogo, cantândo.

†nsemnare: La verbї mi partiщїеле, italieni aș прѹstrat mai bine pronȳщїia veke a dialektȳлѹї latin; la nȳme îns, dȳne regъla de a leщїda pe (s) deaa бѹрѹвѹщїи mi

не (m) дела nextre, пѣстрѣмъ ної маї вине прохвѣція,
terminândъ вѣ в u, snre пѣдѣ locus, digitus, albus, фѣрѣ
(s) ремѣ: locu, digitu, albu; шѣ focum, sinum, collegium,
фѣрѣ (m) ремѣ focu, sinu, collegiu шѣл.

о, ла мѣлокуа зѣчерѣаор, кѣнд есте скѣрт ѣн лѣмѣ ита-
лианѣ ної ѣа пѣстрѣмъ, дѣне кѣм ам зѣс ка шѣ аате нороа-
де аае италиѣ ка u, кѣм: нуме, putere, шѣл: кѣнд ѣнсѣ
ѣн италиенѣе есте лѣнѣ, ної нѣтем сѣ о ѣѣм маї вине шѣ де
кѣт ѣнсѣшѣ италианѣа, кѣчѣ ѣа прохвѣцѣмъ ка оа, саѣ ѣ; кѣм:
morte, sorte, forte, ної ае зѣчем мо арте, со арте; фѣ-
arte, sau môrte, sôrte, fôrte.

†usemnare. Este vrednik de вѣрат де сеамѣ, кѣ итали-
нѣ нѣ ѣнтре вѣнѣеазѣ ка шѣ ної аа скрис акѣенте; ѣн дѣк-
sionare ѣнсѣ, ка сѣ арате просодѣа се саѣѣск кѣ акѣентѣа
askѣѣт (') пѣнѣрѣ апѣсаре шѣ кѣ акѣентѣа нѣмѣт ѣѣркѣн-
фѣес (") пѣнѣрѣ апѣсаре пѣрѣлѣнѣѣтѣ. Баѣе ѣѣне ва вої де
сеамѣ кѣ орѣ ѣнде ѣн дѣксѣонарѣе италиене (о) се аратѣ дѣрѣнт
лѣнѣ кѣ ѣѣркѣнфѣес, ної ромѣнѣнѣ прѣтѣтѣндѣнѣ ѣа прохвѣ-
цѣмъ оа. Аѣеастѣ вѣрѣаре де сеамѣ сѣ о фѣкѣ ѣѣнеѣа ѣн-
сѣшѣ ѣн лѣмѣа ромѣнѣ: орѣ ѣнде о, се аѣаб ѣнѣрѣо оѣорѣѣ
оксѣтонѣ, дака зѣчерѣа се лѣнѣѣе кѣ о сѣлаѣѣ, шѣ о, пѣстрѣа-
зѣ аѣнѣрѣшѣ апѣсарѣа, аѣнѣ се фѣѣе оа, ѣар дака пѣрде а-
пѣсарѣа се фѣѣе u, кѣм: свѣрѣѣ, свѣарѣѣ, свѣрѣат; морѣѣ,
моаре, пѣрѣѣѣѣ, шѣ ѣар вѣѣе ѣерѣа: мо аае мої, мо арѣѣ
морѣ; molle шѣ mola, ѣн дѣксѣонарѣе италиене се ѣеде
môlle, môla.

d, италиан саѣ лѣтѣн, ної ѣа прохвѣцѣмъ ка z, саѣ d; кѣм dѣcu
dѣu, dico dens; не l ѣне орѣ ѣа скѣмѣѣмъ ѣн r, шѣ аате орѣ ѣа
immѣѣѣѣ ѣн i, кѣм sale sare, sole sôre, lepre iepure,

voglie voie (1). — De m^{sate} orî noi îmmsiem în i, mi ne n; însuși între noi; prek^{um} în lok de pu^{na} cea moldav mi transiavan, noi zicem п^ущ^ь; asemenea mi toate n^{mele} m^{ritoare} italiene terminate în one noi le facem în-ou k^{um}: stigone strigoiu, nasone nâsoiu ш^ча:

e, latin sa^{italian} adesea se skim^ь în rom^{nește} ini saⁱ cum: gengia, veneno, tenerezza, mente, dente, vento: gingie veninu, tinerețe, minte, dinte, vîntu, mi vice versa: digito, ginocchio, gemito; degitu, genuche, gemetu.

qu mi c, itaian mi latin noi le skim^ь adesea în p, prek^{um} patru patru, aqua apă, quaresime pâresimi; pectus reptu; — pt, italianii în fak tt: lapte latte, reptu petto, c^{ôte}te cotte; ne mu, în fak nn: somnu sonno.

qu, la vorbela^e urm^{ătoare} se vitește ka ce: aquesta a-
quela, quine, que, cinqui: a^{cesta}, a^{cela}, cine,
ce, cin^{ci}.

Aveste modifikații generale ne vor sa^uși de norm^ă la toate vorbela^e din voka^{bulara} urm^{ător}.

OBSERVATII

I. Възб^{уд} cine va voka^{bulara} urm^{ător}, de va fi rom^{ân} s^ă n^ă a kritice n^ă k^{ând} nu va chereta fie kare vorb^ă k^{um} se zice în fie ce provincie rom^ânesk^ă; pentru k^ă e^ș auⁱ nu fak un voka^{bular} v^ăkrețenesk, ci rom^ânesk; adik^ă voi^ș s^ă zik, ka m^utensan^ă s^ă n^ă z^ădice vorbela^e, плаг^ъ, ку^д-паш, ф^арин^ъ, г^алин^ъ, ne kare дум^{са}л^ă s^ă ob^ănsit ale zice: р^ан^ъ, в^іноват, ф^ьин^ъ, г^ьин^ъ; аз^ь mi mai

I în m^{sate} lok^uși iar^ă noi ne l latin în n^ăstr^{ăm}înt^{re} în vreme ce italianii în im^{moie} ini, k^{um}: place, pl^âng^e plinu, piace, pi^âng^e, pi^eno.

departe кум зик чеіааці оамені tot de o nație кь дѣе-
сѣа. Asemenea ши Моладѡва сѣ нѣ жѡдиче ворвеле: мѣче-
лар, ынкѣ, тѣрѣ, прѣнѣ, шѣа: не каре дѡмносѡвѣ
с'а обичнѡит але зиче хасан, мошѣ, вашкѣ, перѣ.
Іар де ва фѣ чѣиторѡа italian, саѣ italianist, сѣ нѣ жѡдиче
зичеріае citade, laco, loco, omo, turno, не каре с'а о-
бичнѡит але vedea prin кѣрѣіае moderne: cită, lago, luogo,
u omo, torre, нѣлѣ кѣнд нѣва черчета, дака нѣ кум вор-
вешк ши ін аате провинѣіі але Італіеі, дака нѣ кѣрѣіае челе
маі बेкі italiane, ін каі диксионареае ѡепереае але аймѣі
ачеріа.

II. Ін кѣте ва докѡрѣ (нѣ ін мѡате) се вор vedea іарѣ ынеле
ворбе кам кѣзѡте дѣа д'ѡнтѣѣ а дор інsemnare; прекѡм:
tîneru tenero; inimă anima, lîngore, langore etc;
ачеста інсѣ нѣ este о аѣнѣіре, чѣ ын паралелізмѣ, ши тіаѡа
ачеріі skrieri ва фѣ destă а аbate дела дѣуса орі че феа
де критикѣ ін феаха депѣртѣріі саѣ апроксимачіеі інделе-
сѡвѣі фѣ-кѣріа ворбе.

III. Чѣа маі де кѣпетеніе вѣгаре де scamѣ ла каре інсѣт
не фѣ-каре чѣитор а се опрі este сѣ черчетезе кѣ аѡаре
аминте фѣ-каре депѣрѣіре а ынѣторѡѡѣі वोकाѡлар, ши
ва vedea кѣ Ромѣнѣа nimik н'а ытат, нѣчѣ а skimbat дѣн ай-
ма мошѣаор сѣі ла аѡкѣрѣіае че н'а перѡт нѣчѣ о датѣ дѣн
vedere; ва vedea кѣ депѣрѣіріае депре Омѣ ши тревѣн-
ціае аѣі де апроане, депре натѣрѣ ши челе треі ріgate але
еі, депре нѣмере, сѣнт маі інтреѣі, ін време че ін аате
депѣрѣірі: депре реліѣіе, arte, meserii, меѡешѣгѣрѣі
а пѣстрат нѣмаі ачеле ворбе каре інкее skeleton дор; іар
ворвеле че аратѣ амѣрѣнѣтеле саѣ нѣанѣеле ынѣі arte саѣ
меѡешѣт че нѣ 'а аѣ кѡативат, саѣ 'а аѣ аѡат дела străini,
ачелеа де are străine. Асфеа ва vedea чѣне ва, шѣре нѣаѣ,

în desprăzirea destre Realizării: zeş, kredinş, fede, аде, kryche, altarş, laudş, pşkat, pşgşn, dia-vod, şi de aci înainte ka şb imple şpaşivşie ky amşrvş-tete ce trevşesk în aचेastş desprăzire, amşrvşnte kare aş venit ne vşmş ky intrăduşerea kşrvşilor şlave în viserikş, atşnş vезі ne Romşnş şaşşinduşe ky: şlavş, mіloste-nie, večernie, otşrnіe, ştşa:

Asemenea în desprăzirea nentrv armie, vedem: arme, oaste, şoldat, kşpnitan, pavşzş, arkş, şa şe, bataie, luşta, vіnceşe, paşe; aचेstea ideş şenerale, ideş ce nu le poate şine va perde, kşvş nu perde niş obşetele, aşrvş-mas ky nşmela dor; iar şele ce aş addşş maş în vşmş in-tşmpaşvşie şaş kreşerea opş dekreşerea artaş, în aचेlea vedem: karavş, şasvod, pşşkş, vaşionş ştşa:

IV Vorbind despre materia limbii, adşpşm în aचेst vo-kavşlar maş toate vorşele şimşle, de rşdvşinş şi de şa-tşea trevşinş, şre şvşgş kare se maş adaorş şi aatele derivate şaş komuşe, vşvşnd şb aşvştm kşm, şi în komuş-nere şi în deduşerea vorşelor, aचेste doş limbş aş maş a-şelash şrepozіşii şi terminaşii, kşm şi maş aşelash kіn de a deduşe o vorş din alta. La şfirmitşa vokavşlarşayі vom vorş maş ne larş aşvşra іmmuşaşii terminaşor ştş-kşnd din fie-kare rşdvşinş o famіlie de vorşe.

ROMANESCE

ITALIENESCE

I

Omu	uomo, omo
femece	donna, femmina
fetu	feto
românu	romano
pêru de unde	capello
pêruca	perrucca
facă	faccia
figurâ	figura
frunte	fronte
têmples	tempia
ochiu	occhio
lacrêmâ	lagrima, lacrima
arechie	orecchio, orecchia
nasu	naso
nare	nare
nâri	narici
mucu-ei	muccio
mustaçâ	mustacchio
bucâ de unde	bocca
bucăturâ	bocatura
gurâ	gola
dinte	dente
gingie	gengia
limba	lingua
cerbice	cervice
umêru	omero
subțiorâ	ascella
peptu	petto
sînu	seno
braçu	braccio

mână (1)	mano
palâmâ	palma
pumnu	pugno
degitu	dito, digito
unghie	unghia
côtsâ	costa
ficatu	fegato
plumîni	polsmone
fiere	fiele
veninu	veleno, veneno
buricu	bellico, umbelico
stomachu	stomacho
vîntrâ, d'unde	ventra
vintre	
bêșica	vescica
rînichi	reni
dosu	dosso
— ru	colo
spinare	osso del filo
genuchi	ginocchj
pulpa	polpa
picior	pie, piede
pasu	passo
fugâ	fuga
urmâ	orma
talpâ	talpa
câlcaiu	calcagno
sânge	sangue
urdore	ordura
sudore	sudore
mêduvâ	midolla
pele	pelle

(1) în cărțile vechi se vede mânău:
« mântule mele fecerô organu, si da-
gitele mele alcătuirô saltire. »

carne	carne
vine	vene
nervă	nervo
osă	osso
name	nome
titulu	titelo
<hr/>	
inima	anima
suffletu	
spiritu	spirito, spirito
simțu	senso
vețu	vista
auțu	udista
gustu	gusto
mirosu	odorato
tactu	tatto
foame	fame
nesățiu	insaziabilită
sete	sette
hoce, de un-	voce
de bocire-bocitu	
vorbă	verbo
plânsu	pianto
risu	riso
suspinu	sospirio
gemetu	gemito
rație de unde	ragione
orație	
minte	mente
cuțetu	pensiere
voie	voglia
dorință	desiderio
judicată	giudicio giudicato
sciință	scienza

amoru	amore, amor
ținerețe	tenezza
plăcere	piacere
sufferința	sufferenza
durere	dolore
plagă	piaga
tristeță	tristezza
furie	furia
spaimă	spavento
disprețu	sprezzo, disprezzo
turburămînt	turbamento
somnu	sonno
visu	sogno
virtute	virtù
virtute	
bunătate	bontă, bonită,
	bontade, bonitade
bunețe	bonizia
reutate dela	malizia
reu	reo
răpire	rapina
dreptate dela	giustizia
dreptu	dritto
adeveru	verità
înfrênare	infrenare
desfrêu	sfrenamento
marghiolie	marioleria
minciună dela	bugia
minițire	mentire
beție de la	imbriachezza
bere	bevere, bere
spurcu	sporco
nebungie	pazzia
sôtă sôte	sorte, sorta
parte	parte

bine	bene
reu	male
miserie	miseria
june	girovine
viața	vita
sănătate	sanità
întregime în-	interezza
târime	
lângore	langore
friguri	febre
tuse	tosse
colică	colica
rîie	rogno
balsamu	balsamo
môrte	morte
repausu	riposo
remesu	rimaso

II

fașă	fascia
vêșmint	vestimento
înbracămint de la	
brațu	braccio (in)
călçămînt	calzamento
całçe, ciorapi	calze
călçuni	calzoni
câmașă	camiscia
legătură	legatura
mânică	manica
mâncari	manicini
mânușă	guanto
mantă-le	mantello
mătă	manto
teașcă	tesca
buzunar	

scuță	scuffa
vêlu	velo
conciu	concio
peptine	pettine
brățele	mangilie
scarpe	scarpe
pantofi	
inelu	anello
cingetôre	cintura
umbrelă	ombrella
acu	ago, aco
fôrface	forbice, forcice
furcă	forca
fasu	fuso
firu	filo
ghiemu	ghियोmo
nodu	nodo

III

pâne	pane
apă	aqua
farină, făină	farina
vinu	vino
sare	sale
prânzu	prânzo
îmbucătură	imbocatura
cina	cena
dejun	colazione
ajun	digiuo
legume	legume
merinde	merende
grășime	lardo
untu	unto
seu	sevo
supă	supa

stufatu	stufato
salată	salata
friptură	frittura
pastă	pasta
pipër	pepe
uleiu	oglio, olio
oțetu	aceto
bere	biră
lapte	latte
zeru	siera, siero.

IV

stremoși	antennati
familie	famiglia
tată	padre
mamă	madre, mamma
bărbatu	marito
soțu	cojuge
consorte	consorte
muiere	moglie, mogliera
sôcă	cojuge
nevasta	—
soție	—
consortă	cousorte
coți	coajugi
părinte	genitore parente
fiu	figlio
fiică, fiie	figlia
frate	fratello
suror	sorella, suora
socru	suocero
sôcră	suocera
ginere	genere
nuoră	nuora

unchiu	zio
nepotu	nipote
cumnata	cognato
vêru	cugino
vêru primaru	cugino germano
moșu	avo
vitrigu	patrino
vitrigă	matrigna
fiiastru	figliastro
nunta	nozze
măritișu	maritagio
însuratu	maritato
măritată	maritata
vêduvu	vedovo
cuseru	compare
cuseră	comare
comară (muștenii) —	
vecinu	vicino

V

casă	casa
scară	scalla
pôrtă	porta
ușa	uscio
cameră	camera
sală	salla
fereastră	finestra
unghiu	angolo
chiee	chiave
verigă	verruca
curte	corte
masă	tavola
coperitură	coperta
vasu	vaso

șervetu	salvietta
cuçitu	cottello
furculiğâ	forchetta
tasu	tazza
borcanu	boccalle
luminare	lumiera
candelâ	candella
torğâ	torcecia
scergaru	sciugatojo
câminn	camino
câpisterie	capisterio
sâpunu	sapone
focu	fuogo, foco
flacârâ	fiamme
schinteie	scintella
cenușâ	cenere
cârbune	carbone
têciune	tizzone
grâtaru	gratella, grata
câldare	carldaro
fumu	fummo
funingine	fuliggine
	nerofummo
sacu	saccio
disacu	bisaccia
carru	carro
cârruğâ	carrozza
rôtâ	rota
jugu	giogo
secure	scure, secure

VI

naturâ	natura
materie	materia

lume	mondo
ceru	cielo
søre	sole
lunâ	luna
rađe	raggi, radij
stele	stelle
luminâ	lume, luce
umbrâ	ombra
întunerecu	tenebre
nori	nuvole
fulgeru	fulgore
plôie	piogia
secetâ	siccità
roâ	rugiada
nea (zâpada)	neve
grindinâ	grandine
negurâ	nebbia
brumâ	brina
ghieçu	gelata
geru	gelo
aburi	vapori
vîntu	vento
austru	austro
caldu	caldo
frigu	fredo
ghiaçâ	ghiaccio
elemente	elementi
aeru	aria
pâmîntu	terra
țearâ	
têrimu	
hama de la	argilla
humus	
lutu	luto
margine	margine

mare	mare
rîu	rio
cursu	corso
lacu	lago, laco
spuma	smuma
undă	onda

VII

animalu	animale
vită	bestia
cornu	corno
codă	coda
brâncă	branca
(brâci)	
(labă)	
bou	bue
tauru	toro, tauro
vacă	vacca
vițelu	vitello
mânzata	manzotta
calu	cavallo
eapă de la equa	cavalla
asinu	asino
berbece	castrato, becco
oie	pecora
gnelu	agnello
turmă	torma
staulu	stalle, stallo
lână	lana
porcu	porco
scrôfă	scrofa
părțelu	porcello
părțelușu	porcelletto, por- chetto

capră	capra
iedu de la haedus	capretto
câne	cane
cățea	cagna
cățelu	cagnolino
lepure	lepre
cerbu	cervo
caprioară	cavriolo
volpe	volpe
fiară	fiera
ursu	orso
leu	lione
elefantu	elefante
tigru	tigre
morteciune	mortaccino

VIII

pasere	uccello, passere
peană	penna
fulgi	piume
aripa	ala, ale, alia
ou	uovo, ovo
albușu	albume
cocoșu	gallo
creastă	cresta
galină, găină	galina
claponu	cappone
porumbu, co- lumbu	colomba
pereche	pajo, paro
păunu	poane, pagone
turturea-le	tortorella
cerbu	corvo, corbo

vultură	avoltojo
pasere râpitoare	uccello di rapina
cucu	cuculo
prepeleşă	pernice
becaşă	beccaccia
merlă	merla
rondurea	roudine

IX

peşte	peşte
peşcă, pescuit	pesca
racu	gambero
şerpe	serpe
scorpie	scorpione, scorio
verme	verme
brotăcelu	botticella
furnică	formica
muscă	mosca
lindină	lentine
lăcustă	custa
cicală	cicala
albină	ape
miere	miele, mele
ceară	cera
vespe	vespe

X

câmpie	campagna
câmpu	campo
drumu	strada
pulbere	polvere
munte	monte

ripă	diripata, ripa
vale	valle
pădure	padule
dumbravă dela	boschetto
adumbrare	adombrare
selbă de unde	selva
sălbaticu	selvatico
afundătură	affondatura
palancă	palanca
grădină	giardino
fontână	fontana
plantă	pianta
earbă	erba
verdeaşă	verdura, verdea
pășune	pasciona
arbure	arbore
lemn	legno
ramu, ramură	ramo
veargă	verga
frunză	fronda
fôie	foglia
trunchiu	tronco
scorţă	scorza
crăpătură	crepatura
pêru	pero
mêru	melo
persicu	persico
prunu	prugno
prună	prugna
nucu	noce
cireşu	ciriegio
castanu	castagno
viie	vigna
mustu	mosto
ulmu	olmo

carpinu	carpino
fagu	faggio
ghindă	ghianda
escă	esca
salce, salcie	salce
lauru	lauro
popu	pioppo
teiu	tiglio
frasiu	frassino
frâsinetu	frassineto
cicôre	enicorea, cicoria
spinu	spino
rugu	rogo
semînça	sementa, semenza
grâu	grano
porumpu	meliga de unde
mâmeligă	
secară	segala
spicu	spica
orzu	orzo
fênu	fieno
paie	paglia
orez	rizo
meiu	miglio
linte	lente
lăptucă	lattuga
flôre	fiore
roză, rujă	rosa
garôfă	garofano
viorea-le	viola
mărgăritărelu	margheritina
rosmarinu	rosmarino
fragu	fragolla
mură-u	mora-o
glinu, iuu	lino

cânepă	canapa, canape
urđică	ortica
cucută	cicuta
ederă	edera
trifoiu	trefoglio trifoglio
madragonă	mandragola

XI

auru	oro, auro
argintu	argento
bronzu	bronzo
plumbu	piombo
feru	ferro
oțelu, aciôie	acciajo
aramă (1)	rame
rugină	ruggine
argintu-viu	arginto-vivo
pietruță	pietruzza
peatră	pietra
muschii	muschio, musco
marmură	marmo
diamantu	diamante
rubinu	rubino
zafiru	saffiro
topazu	topazio
cristalu	crystallo
silitră	salnitro
catranu	catrane.

(1) Precum se adăogă adesea
 u a la multe vorbe; lămîie, ală-
 mie, lâuta, alăută, asemenea s'a
 făcut și: rame, arame.

XII

Timpu	tempo
đi	di, giorno
nôpte	notte
miază-đi	mezzedi
miază-nôpte	mezzonotte
dimineață	matina
seară	sera
sêptemână	settinimana
o lună-î	un mese
anu	anno
primă-vara	primavera
vara	estate, state
iearnă	invenro, verno (1)
ôra, ceasu	ora
minutu	minuto

XIII

đeu, Dumneđeu	Dic, Domeneddio
treime	trinită
ângeru	angelo
sântu, sfintu	sânto
religie	religione
lege	legge
fede	fede
credingă	credenza

(1) Se scie quē v nu e atât literă, quātu o aspirație, *oivos s'a făcutu vinos, vinum, vinu*. Noi aspirațiile le facem adesea cu (1) herba iearbă, earbă verno, ierno, iearnă earnă.

chreștinătate	crestinită
comunicătură	comunione
biserică (1)	chiesa
altaru	altare
cruce	croce
laudă	lauda
creștinu	cristiano
păgănu	pagano
pecatū	pecato
blestemu	bestemia, biaste- ma
strigoiu	strigone

XIV

Duminică	Domenica
Luni	Lunedì, Luni
Marti	Martedì, martedì
Mercuri	Mercoledì, mercoledì
Joi	Giovedì
Vineri	Venerdì
Sâmbătă	Sabato
serbătore	fešta
lucrătore	giorno di lavoro
carnavalu	carnovale
păresimi	quaresima
duminica florii-	domenica delle
loru	palme
înaillțarea	l'ascensione

(1) Basilica, făcându pe a, i, ca anima inima, avem bisilica; schimbând pe i în e, ca digitus, degitu, avem biselica, schimbându pe l în r, ca sale sare, s'a făcut biserică.

addormirea	l'assunzione
M. D.	della Madonna
duminica tutu-	la festa d'ogni-
loru sințiloru	santi

XV

Societate	Società
patrie	patria
statu	stato
țeară	paese
împêratu	imperadore im-
	peratore
coronâ	corona
tronu	trono
curte	corte
prințu, pincipu	principe
domnu	—
cancelieru	canceliere
secretaru	secretario
jude, judicătoru	gidice giudica-
	tore
avocatu	avocato
cetățeanu	citadino
suditu	suddito
publicu	publico
poporu	popolo
cetate	cită, citade
muri	mura
pôrta	porta
piața	piazza
palatu	palazzo
monăstire	monastero
schôla	scola
punte	ponte

pușu	pozzo
turnu	torre, turno
ospelu	palazzo
ospelerie	locanda, osteria
ôspe ôspete	oste, ostiere,
	ospite
baie	bagno
cafeu	caffé
spigerie	spezieria
spitalu	spedale
postă	posta
magazie	magazzino
vamă	dogana
môră	mulino
	môla
rovină, ruină	rovina, ruina
săpunărie	saponeria
ulierie	olieria
măcelărie	beccheria, macello

XVI

Sciință	scienza
artă	arta
meserie	mestiere
carte	libro
chârtie	carta
călimări	calenmajo
fôie	foglio, foglia
scrisôre	lettera
scriptură	scrittura
respunsu	riposta
semnu	signo
puntu	punto
linie	linea

riglă	riga
cercu	circo, cerco
negoșu	negozio
negușătoru	negoziatore
preșu	prezzo
schibu	cambio
quintaru	quintale
comerciu	comercio
costu	costo
doctoru (în medicină)	medico
spîșeru	speciale
maestru	maestro
măestrie	maestria
musicu	musico
concertu	concerto
viôara	violino
lăută	leuto
citeră	cetera
cordă	corda
argintaru	argentario
	argentajo
măcelaru	macellajo, macellaro
cârrușășu	carrozajo
dogaru	cerchiajo
cercu	cerchio
dôgă	dogă
păstoru	pastore
pêcuraru	pecorajo
pescaru	pescuitor pescatore
marinaru	marinero
barcă	barca
funie	funie

câmpu, tabără	campo
oste	oste
osteanu, ostașu	bélico
soldatu	soldato
pedestru	pedestre, fan- taccino
călereșu	cavaliere (cavalier)
cavaleru	cavaliere (chevalier)
pedestrimu	fanteria
călărime	cavalleria (cavalerie)
cavalerie	cavallerie (chevalerie)
căpitanu	capitano
arme	armi, arme
tronbișă	trombeta
scutu	scudo
pavêză	pavese
arcu	arco
săgeata	saeta
spadă	spada
sabie	sciabla, sciabola
lance	lancia
frêu	freno
căpêștru	capestro
șă-le	sella
bătaie	battaglie
luptă	lotta
asaltu	asalto
pradă	preda
ommoru	strage
măcelu	macello
vingere	vittoria
pace	pace

XVII

Armie armata

XVIII

Eu	io
tu	tu
elu, ea	egli, ella
noi	noi
voi	voi
ei, ele	eglinc, elleno
meu, mea	mio, mia
têu, ta	tuo, tua
seu, sa	suo, sua
nostru, nôstrâ	nostro, nostra
vosrtu, vôstrâ	vostro, vostra
loru	loro

AJECTIVI

Albu	albo, bianco
negru	negro, nero
roşu	rosso
verde	verde
auriu, galbenu	giallo
ceruliu	ceruleo
vêrgatu	vergato
palida, pâlitu	palido
luciu	lucido
râpede	rapido
limpede	lempido
liu	leno
turbare	torbido
chiaru	chiaro
adîncu	profondo
afandu	affondo
seninu	sereno
noroşu	nuvoloso

negurosu	nebbioso, nebu- loso
luminosu	luminoso
strâlucitu	stralucento
întunecesu	tenebroso
opacu de unde opâcitu	opaco
umbrosu	ombroso
fumegos	nebuloso
frumosu	formoso, bello
uritu, slutu	brutto
muciosu	moccioso
orbu	cieco, orbo
mutu	muto
surdu	sordo
schio pu	zoppo
ghebosu	gibboso
despuiatu	dispogliato
încâlğatu	calzato
desculçu	discalzo
<hr/>	
gustosu	gustoso
dulce	dolce
acru	acre
agru de unde agreşe	agro
amaru	amaro
sâratu	salato
mucedu	mucido
coptu	cotto
friptu	fritto
fertu	allesso, fervuto
arsu	arso
afumatu	affumato

môle	melle
tare, fôrte	forte
aspru	aspro
netidu	nitido
nodurcsu	noduroso
nodosa	nodoso
pâtratu	quadrato
rotundu	rotondo
fragidu	fragile
caldu	caldo
rece	freddo
înghegata	ghiacciato, gelato
udu, îmmuiatu	umettato
umedu	umido
mucosu	mucoso
storsu	storto
svîntatu	sventato
secatu	seccato
secu	secco
plinu	pieno
raru	raro
desu	denso
greu	grave, greve
întrega	intiero
dreptu	dritto
strâmbu	strambo
grosu	grosso
subțire	sottile
ascuțitu	acuto, aguzzo
tâiosu	tagliante

mataru	matturo
tinêru	tenero
tinereļu	tenerello

nuou	nouvo
bâtrînu, vechiu	vecchio
anticu	antico
grassu	grasso
macru	macro, magro
cârnos	carnoso
ososu	ososo
sânêtos	sano
nervosu	nervoso
vînosu	venoso
puternicu	potente
delicatu plâpându	delicato
mare	grando
micu	picolo
altu înaltu	alto inalto
scundu	picolo, bassotto
lungu	lungo
largu	largo
strîmtu	stretto
ângustu	angusto
scurtu	corto
deșteptu	destato
focosu	focoso
viu	vivo, vivente
mortu	morto
reposatu	riposato
patredu	putrido

viteaz	valoroso
fricosu	pauroso
mișelu (codardu)	codardo
statornicu	costante
târđiu	tardo

cornatu	scornato
domesticu	domestico
sêlbaticu	solvatico
fugosu	focoso, impetuoso
fugaciu	fugace
veninosu	velenoso
veninatu (în)	venenato (in)

---

banu	buono
reu	cativo, reo
nebanu, smintitu	pazzo
lunaticu	lunatico
culpașu	colpabile
furu	fare, furace
râpaciū, râpitoru	rapace, rapi- tore
râpitu	rapito
crudu	crudele, crudo
eruntu	cruente
adevêratu	vero
mincinosu	falso, bugiardo
virtuosu	virtuoso
desfrênatu	sfrenato
tristu	tristo
limbutu	linguacciuto
cicâlitoru	cicalitore
pacînicu	tranquillo, pa- ciaro

---

smeritu	smarito
umilitu	umile
trufașu	fiero, intronfiato
sgîrcitu	avaro
darnicu	liberale, largo
credinciosu	fedele
vicleanu, marghiolu	mariolo
amoratu (în)	inamorato

ferice	felice
beatu de unde	beato
bêiatu	
seracu	povero
sirman, orfanu	orfano
sâtulu	satolo
flâmându	affamato
nesațiosu	insaziabile
strâinu	straniere, strano
singuru	solo
siagurelu	soletto

---

aquestu, astu	questo
aquelu, âlu	quello
quelu	quel
aquesta	costui
aquela	colui
quel que	quel che
quare	quale
que	che
quare? quine?	qual? quale?
quari?	quali?
que?	che?

---

altru altu	altro
totu, toți	tutto tutti
multu	molto
atât cât	tanto, quanto
nici-una	nessuno, nissuno, niuno
nime	—
ori-quine	ognuno

fic-quare	ciascheduno
ori-quare	qual si sia
amândoi	amendue, ambedue
âmbi	ambi

numera	numero
quâtime	quantità
mêsurâ	mesura
sumâ	somma
mezu	mezzo
un, unu, una, o	un, uno, una
doi, doê	due
trei	tre
patru	quattro
cinqui	cinque
șêse	șei
șêpte	sette
optu	otto
noê	nove
dece	dieci
nulâ	nulla
un spre dece	undici
doê spre dece	dodici
trei — —	trezeci
patru — —	quattordici
cinqui — —	quindici
șei — —	sedici
șapte — —	diciasette
optu — —	diciotto
noe — —	diciannove
doê-deci	venti
doê-deci și unu,	venti uno
una	
doê-deci și doi,	venti due
doê	

doê-deci și trei. venti tre etc.
etc.

trei - deci	trenta
patru —	quaranta
cinqui —	cinquanta
șei —	sessanta
șêpte —	settanta
optu —	ottanta
noê —	novanta
o sutâ	cento
doe sute	dugenta
tei — etc.	trecento etc
o mie	mille
doê-mii	dumila
trei — etc.	tremila
un milionu	millione
doê milliône	—
trei —	etc.

primu, primaru	primo, primario
ântêiu de la	primo
ante, ainte	
al doilea	secondo
al treilea ..	terzo ...
multu	molto
puținu	poco.

VERBI

Nascere	nascere
alăptare	allattare
sugere	suggere

făşare (in)	fasciare	sarire, săltare	salire, saltare
plângere	piangere	ire, de unde	ire
scăldare	scaldare	eş-ire	uscire
sim'ire	sentire	mergere	audare, marciare
vedere	vedere	pâssare	passare
auđire	udire, audire	trecere	—
gustare	gustare	ducere	ducere
atingere	attingere	apropiere	accostare
sufflare	soffiare	venire	venire
resufflare	respirare	ajungere	giungere
strănutare	stranutare	înturnare	ritornare
tuşire	tossire	mutare	mutare
sughiţare	signozzare	strămutare	tramutare
asudare	sudare	curare (in)	alergare, correre
dormire	dormire	fugire	fuggire
dormitare	dormigliare	urmare	ormare
visare	sognare	străinare	stranare, stra- niare
deşteptare	destare	stare	stare
pricepere	percipere	şedere	sedere
înţelegere	intelligere	mânere (a masu)	manere
cugetare	pensare	remânere	rimanere
judicare	giudicare	zacere	giacere
cunôscere	conoscere	tăcere	tacere
scire	sapere	amuţire	ammutire
părere	parere	vorbire	parlare
voire	volere	đicere	dire
derire	desiderare	chiamare	chiamare
plăcere	piacere	numire	nominare
suvenire	sovenire	strigare	gridare
ţinere de minte	tener a mente	şipare	stridere
adducere-ăminte	richiamare alla memoria	cântare	cantare
miscare	movere	ridere	ridere
păşire	marciare	durere	dolere
ămblare	ambiare	suspınare	suspırare

lacrimare	lacrimare, lacri- mare	ceperire	ceperchiare, ce- prire
gemere	gemere	descoperire	discoprire
purtare	portare	învêlire	velare
sufferire	sofferire	desvêlire	disvelare
pațire	patire		
rabdare	suffrire		
așteptare	aspetare		
flâmâdire	affamare		
îusetare	assetare, ass-țire		
mâncare	mangiare, mani- care	côsero	cucire
bere	bevere, bere	descôsero	discucire
mișcare	movere	tôrcero	torcere
sorbire	sorbire	urđire	ordire
mestecare	masticare	țesere	tessere
înghițire	inghiottire	înnodare	innodare
pregustare	pregustare	desnodare	dinodare, disno- dare, snodare
dejunare	asciolvere	suire	ascendere, salire
ajunare	digiunare	coborire	discendere
prândire	pranzare, pran- dere	întrare	entrare
cinare	cenare	eșire	uscire
săturare	satolare, saziare	inchidere	inchiudere
îvestire	investire	deschidere	dischiudere
înbrăcare	inbracciare		dischiavere
desbrăcare	svestire	încuiere	inchiodare
încâlțare	calzare	descuiere	dischiodare
descâlțare	discalzare	luminare	alluminare
despuiere	spogliare, disp- gliare	încâlđire	accaldare (accaldato)
cingere	cinghiare	recire	scaldare
descingere	discignere	apprindere	raffreddare
așternere	sternere	stingere	aluminare
culcare	colcare, corcare		estiguere, stin- gere
		focare (in)	focare (in)

flacarare (în)	infiammare	îngrosare	ingrossare
schinteere	scintillare	subțiere	sottigliare
	scintilluzzare	pupar, basiare	baciare
afumare	affummare	avere	avere
frigere	frigere	dare	dare
ferbere	fervere	luaie	prendere, ricevere
ardere	ardere		torre
sârare	salare	puncre	ponere
îndulcire	indolcire, indol-	lâsare	lasciare
	ciare	parasire	abbandonare
îmagrire	îmagrire	despârțire	spartire
amârîre	amarire	prindere	prendere
udare	umettare	apucare	—
îmmuiare	ammollare	ținere	tenere
înumedire	înumidire	batere	battere
scergere	rasciugare	lovire	colpire
svîntare	sventare	tragere	traere
secare	seccare	împingere	împigner, im-
împlere	empire, empiere		pingere
încruđire	încrudire	freclare	fregare
înasprire	înasprire	rumpere	rompere
casătorire	accassare	frângere	frangere
însurare	ammogliare	spargere	spargere
mâritare	maritare	strivire	stiacciare
vecinare	vicinare	câdere	cadere
unire	unire	cuveuire	conveuire
desunire	disunire	semnare	segnare
despârțire	separare	asemênare	rassomigliare
vêdovire	vedevare	învitare	invitare
matorire	maturare	înpitare	imputare
întinerire	întenerire	înjurare	ingiuriare
înbâtrînire	învechiare	defaimare	diffamare
învechire		lucrare	lavorare
îngrâșare	ingrassare	facere	fare
mâcrire	ammagrire	desfacere	disfare

scôtere scotere
scaturare agitare, scuclere

resârire levare, sorgere
(il sole)

appunere tramontare

serare (in) serare

noptare (in) noitare

lucire lucere

strâlucire —

umbrire ombrire

adumbrare adombrare

iatunecare tenebrare

înnorare annubilare

seninare (in) serenare (in)

ploare piovere

revârsare riversare

tunare tonare

resunare risonare

fulgerare folgorare

grindinare grandinare

ningere nevicare

lat: ningere

vintare de unde ventare

avintare avventare

spulberare spolverare

stimpêrare stemperare

încetare cessare

liniscire lenificare

iernare vernare

ghieçare (in) ghiacciare

curgere colare

strecurare stracorrere

spumegare spu- spumare
mare

îmundare inondare

turburare torbidare

murmurare mormorare

alinare alenire

limpeçire lambicare

pascere pascere

rumegare rugumare ruma-
re, ruminare

addâpare dissetare

fêtare nascere

sterpire sterpare

mugire muggire

sberare belare

pungere pungere

înjugare aggiogare

împedicare impedicare

înşelare sellare

înfrênare infrenare

nichezare nitrare

curare (in) correre

mulgere mungere

tundere tondere

lâtrare latrare

urlare orlare, urlare

mursicare morsicare

miauire miagolare

sghiriere sgrafiare

rôdere rodere

furnicare formicare

tîrire tirare

pișcare	pizzicare	frământare	informentare
veninare	venenare	côcere	cuocere
începare	piccare		
crepare	crepare		
înverdire	inverzire	credere	credere
frunzire	frondire, fronzire	îngenuchiare	ingnocchiare
florire (în)	fierire (în)	umilire (în)	inumiliare
pâlire	appassire	închinare	inchinare
uscare	seccare	rugare	pregare
trunchiare	troncare	cuminecare	comunicare
despicare	dispiccare	îndurare (1)	indurare
descorçare	discorzare	lăudare	laudare
desbârare, des-	disbarare	jurare	giurare
râdecinare		pécăuire	peccare
desbrânare	disbrânare	blestemare	bestemmiare, bia-
stirpire	destirpare		stemmare
	estir-	veghiere	veghiare
	pare	preveghiere	sopraveghiare
învêscare	invescare	serbare	festeggiare
umbrire	ombrire	serbătorire	—
recorire	ricreare		
arare	arare	înălțare	inalzare
seménare	seminare	domnire	regnaire, domi-
secerare	mietere		nare
culegere	collegare	guvernare	governare
încărcare	carricare, car-	înpêrățire	regnare
	care	corunare	coronare
descârcare	discarricare	ungere	ungere, ungere
mêsarare	misurare	alegere	elleggere
măcinare	macinare	poruncire	ordonare
cernere	cernere	suppuere	obbedire
descernere	discernere	ubidire	
		(1) « Nu te îndura » nu te aspri. —	
		« îndură-te » vine dela îndolere,	
		îndorere, îndurere, îndurare.	

publicare	publicare	schimbare	cambiare
ascultare	ascoltare	implinire	impierre
		costare	costare
învêcare	invezzarsi	radere	radere
desvegare	svezzare	dângare	danzare
citire	leggere	jucare	giocare, giucare
scriere	scrivere	cordare (în, des)	cordare
copiare	copiare	tindere (în, des)	tendere
împuntare	impuntare	scobire	scolpire
liniare	lineare	zugrâvire	pignere
semnare	segnare	albire	bianchire
cerere	cherere	înâlbire	inalbare
întrebare	interrogare	negrire (ia)	annegrare anne- rare
respundere	rispondere	mârire	aggrandire
cercare	cercare	crescere	crescere
numêrare	lumerare	mîcșorare, des- crescere	screscere
îndoire	doppiare	dreptare (în)	dirigere
întreire . . .	triplicare . . .	strâmbare	(strambare) strambo
aduare	aduare	lârgire	largare
mulțire	multiplicare	lungire	slungare
scâdere	scadere	scurtare	scortare
împârțire	dividere, spartire	rêtundire	ritondare
sêctire	calcolare	netedire	(nitidare) nitido
asemênare	simigliare	aurire (în)	inaurare, inorare
doctorire	dottorare	argintare (în)	inargentare
pâstorire	pastorare	poleire	pulire
trimitere de la mittere	inviare	topire	aliquidare
negociare	negoziare	înfêrare	ferrare
legare	legare	oșelire	(acciajare) ac- ciajato
deslegare	dislegare	ascuțire	accuire, aguzzare
învoire	consentire	ruginire (în)	inruginire
vîndere	vendere		
prețuire	apprezzare		
cumpêrare	comperare comprare		

amestecare	mestare, misticare	stràbaterè	strabattere
îabinare (con)	combinare	ommorire	uccidere
îapetrire	impietrire	ucidere	uccidere
târîre (în)	fortificare	respândire	spandere
îmmoiare	mollire mollificare	râpire	rapire
îmmuierè	ammollare	despuiere	dispogliare
cercuire	cerchiare	prêdare	predare
strîngere	stringere	ochire	occhiare
îannotare	natare	furare	furare
înnecare	aunegare	pingere	spingere
afundare	affondare	înfrângere	infrangere
pescuire	pescare		infrangere
mênare	menare	vingere	vincere
		subjugare	subjugare
		selire	sollecitare
		iertare	perdonare
		impâciuire	appaciare
armare (în)	armare		
sgomotare	sgomentare-ire		
cştire	apparecchiare		
	all'armi		
certare	certare	temere	temere
luptare (se)	lottare	tristare (în)	tristare
cruntare	cruentare	tremurare	tremare
scutire	scudare	tremulare	tremulare
sâgetare	saettare	spâimêntare	spaventare
împenare	impenare	trufire (în)	tronfiare
împumnare	pugnare	gônfare (în)	gonfiare
mânuire	maneggiare	adeverire	verificare
tâiere	tagliare	mintire	mentire
juughiere	stilletare	desfrênare (se)	sfrenare
	pugnere	înbunare	inbonire
pungere	pungere	blândire (în)	blandire
pleguire, plâgare	piagare	mîniere	irare
câlcare	calcare	îndrâcîre	indracare
fugire	fuggire	însêlbâtêcîre	inselbaticare
ascundere	ascondere		
scâpare	scâpare		

viare	essere vivente
vieguire	vivere
murire	morire
bâlsâmare	balsamare
impuțire puțire	impuzzare pu- tire
putrețire	putridire (în)
inviere	ressuscire

PREPOSITII.

în	in
la, a	a
pe	su
de	di
des	dis
re	ri
res	ris
ad	ad
ab	ab
ob	ob
es, s	es, s
con, co, cu	con, co
sub, subt	sotto
pre, pro	pre, pro
spre, către	verso
strâ	stra
ainte, ante	ante
dupò	dopo
apròpe de la	vicino, apresso
prope	
prin	per
d'in, dela	da
dupe	secondo

întru de la	nel
intra	
între de la	tra
inter	
pintre	fra
pentru de la	per
propter	
preste, asupra	sopra
despre	rispetto
pînò pîn'	fino fin
fără	senza
afară	fuori
îndérâptu	indietro
impregiur	intorno
lîngâ	lungo
inainte	innanzi
îndreptu	dirimpetto
în laturi	a lato
dincôci	di qua
dincolo	di là

ADVERBI.

Quându	quando
acum, amu	adesso, mo
îndata	subito
eurêndu	presto
încetu	lento
adesea	sovente
rare-ori	rare-volte
altre alte-ori	altre volte
d'aci naiute	daqui innanzî
apoi	poi
ântéiu	prima

atuaei	allora
ieri	ieri
alaltâ-ieri	l'altro ieri
âgi	oggi
mâne	dimane
ânehê	anche
mai	mai

---

unde	ove
de unde	onde, d'onde
pîn', pînò	fin, fino
aci	quî, quâ
d'aci	di quî
colo	colâ, lâ, li
ici și colo	quâ e la
aiurea, aliurea	altrove
de parte	lontano
înêuntru, înlê-	dentro
untru	
susu	suso
josu, giosu	giù

---

quâtu	quanto
atâtu	tanto
multu	molto
puçinu	poco
prea	tropo
fôrte	forte

---

bine	bene
rêu	male
cuma	come

âșa	si
inadevêru	in fatto, davvero
nu	non, no
nici	nè
nici de cum	niente affatto
nu-mai	nonmai

CONJUNCTIVI.

și, e	e, ed
ânehê	anche, ancora
însê, ma	ma
nunumai	non solamente
de, daca	se
quê, qua	che
sau, au, ori	o, ovvero
adicâ	cioè, cio vale a dire

INTERJECTII.

Ei bine	ebbene
puh, uf	puh! uh
ah	ah
oh	ohi, oh
vai	ahi
vai mie	ai me
vai de mine	ahi lasso me
vai de voi	guai a voi
de!	deh
înimâ, curagiu	animo coraggio
ia scama	avertite
veđi bine	badate bene
bravo	bravo
taci! si!	zitto.

NOTE

NOTA Ia I

Toate vorbele din *POKABYAPYA* acesta de vom înțelegi în fizice *пекым*: *сару*, *очіу*, *сaнre*, — *albu*, *рѳтууду*, *strambu*; — *nascere*, *simțire* *dormire* *mâncare* etc: *mi morale* *пре кым*: *миа*, *voie*, *cugetu*, *lunătate*; — *bunu*, *blându*, *rѳu*; — *temere*, *tristare* *miățire* etc.

Vorbele cele fizice de *intreviцым* a arăta *ființele*, *квалитѳияе* *ми* *актѳрияе* *че* *де* *пхтем* *ведса*, *авзи*, *густа*, *мироси*, *нирѳи*; *iar* *не* *cele* *morale* *де* *intreviцым* *не* *три* *актѳрияе*, *квалитѳияе* *ми* *актѳрияе* *че* *се* *пот* *пумаї* *инки* *пѳи* *іа* *mintea* *noastrѳ*.

Vorbele fizice *iar* *se* *sъbtіmнат* *іа* *доѳ*: *іа* *взлае* *саї* *маї* *des* *intreviцудате* *ми* *іа* *технїче*.

Ире *кым* *ми* *cele* *morale* *се* *пот* *іа* *іа* *асемена* *ка* *cele* *физиче*.

Черчетѳнд *лімба* *ромѳоскѳ* *асѳел* *кым* *се* *аѳлѳ* *іа* *гу* *га* *породѳаї*, *аѳлѳм* *cele* *маї* *мѳате* *ворбе* *физиче*; *ми* *взлае*, *кѳчї* *cele* *morale*, *ка* *сѳ* *де* *кѳноаскѳ* *чїнева*, *аї* *тѳ* *вїцѳ* *de* *o* *гїндїре* *маї* *іааа* *саї* *de* *o* *іа* *вѳїцѳѳѳѳ*. *Іа* *вѳїцѳѳѳѳ* *породѳаї* *ромѳм* *пѳ* *este* *ата* *de* *кѳт* *іа* *мепе* *шѳѳѳѳ* *цѳѳѳѳѳѳ* *ми* *іа* *морала* *Relіцїей* *не* *кѳт* *ноате*

avzi ni încredere dela biserikъ. Аша dar în toate desпър-
цирие ачестви вокабулар poate vedea чинева челе май муа-
те ворбе fizice ni uzuale, ni mai пунче морале, саъ tex-
нице din kare unele nu le cunoaște porodxa de loc ni аа-
теле, înвѣдндудале дела biserikъ, ле а ават din лимба славъ.

Ачестъ бѣгаре де scamъ се poate face nu еумаі аа ро-
мъні чі ni аа toate націале, вокабуларуа омуауі din vo-
rod fiind pretutinderi mai пѣрѣинит de кѣт аа івѣдндудуауі.
Съ ne înkinvim акум не ромъні чей д'внтрѣ че аъ d'skri-
likat în Davia venind din Italia; еі аъ venit ачи кѣ лимба
попоруауі роман, кѣ лимба вѣгаръ, ni diksionarуа лор
лаъ аѣсат де моченіре філор, ачечіа урмѣтоареі генера-
ціі, ni аша mai încолао. Шіицеле, артеле, менешуѣри-
ле nu s'аъ mai кѣтват în Davia. Се ne înkinvim іаръ че
ар fi fost ni лимба італіанъ dака în копінсуа Італіей nu
s'ар fi кѣтват нічї де кум шіицеле ni артеле. Негрешит
кѣ о лимбъ mai асемекса кѣ а роастѣ, о лимбъ фѣрѣ терм-
ні техничї ni кѣ преа пунче ворбе морале; съ пѣдем іаръ
кѣ Italia ар fi авт tot інѣшпалъріале Daviei, tot лимба сла-
въ ар fi допнит în biserііале еі, tot кѣ турчїі, укрѣенїі,
лешїі ni русїї аѣ fi авт а face; негрешит кѣ ачнчї
s'ар fi порвіт în Italia ачелашї dialect че ворвим
ніі акум.

Съ не інтоарчем аа деспѣрѣіреа I а ачестви вока-
булар. Ачи toate ворбеле fizice uzuale ле vedem де ori-
динъ латинъ. Причина este кѣ неперзнд ромънхуа din ve-
dere пѣрціале тручуауї сѣъ, n'a perdut нічї ворбеле саъ ну-
теле кѣ kare ле аъ нумит мошїі сѣї. În деспѣрѣіреа а-
честа ворбеле техниче сунт ачеласа кѣ kare се нумек пѣр-
ціале омуауї теле din пѣнтры. Ла дѣнсеале n'a fost destуа
tradіціале; челе din аѣнтры аае омуауї nu се вѣд ка челе

din afară, și că să le cunoașcă bine, pretindem și treburile de știința Anatomiei. Așa în partea aceasta să a pierdut rombura unele vorbe, să le a amestecat nymindă kundnele unele în loc de altele. Așfel vedem kund de care pe cine va vintra să vărta, că zice: «mă doare la inimă» și alcătuș impregurare o poate vedea bine la toate națiile, întrebându-l porodă, în lucrurile ce nu le cunoaște bine, termenii să vorbe neotrivite să nu la lokva dor. De aci a venit ca în loc de cor să zică rombura inimă, în loc de anima să zică sufletu, și în loc de vintră, burtă, (cu toate că a pstrat foarte bine frasya: între vintre) шчл:

Alcătuș bğare de scamă se poate face și la boale, unde, ca să le dea să să le pstreze niște nyme kundnoase ori hotărâte într'o limbă kvativat în toate ramurile sale, a fost treburile de meșenitura mediciei. Попова rombă n'a kvativat medicina, prin urmare nici nu cunoaște termenii cei kvivivioși ai boalelor. Așa cei d'ni tăr rombni aș dicit că lângore însemnează o zăcere oare-kare dăș făr a se trezi. Mai în urmă kund aș vărut că frigurile să cădura din ura și nu se прекуртă pericdiche, atunci aș zis că boalavă are lângore (לבвоаре) langeur; și așfel a înčenț a se da o însemnare mьrçini-tă, pentră în fel de zăcere, unei vorbe ce avea o însemnare mai întinsă, și fizikă și morală.

În cele morale iar, vedem pstrate numai acei termenii care, în ori ce stare s'ar afla în porod, nu pot săi lipsescă din vorbă. Aș pstrat, spre esemnal, rombni vorbele ce se daș fakvatçiac sufflaeçii cu care se naște Omă și care trebe să vie negremită cu virsta și făr de învдьтур; прекум: simțire audu, vedu, gustu... miate,

cugetu, judicatâ, voie, amoru, urâ, (1) шча: Къте însă a'ast' trevîncî șă de o însădîtorî spre a le cunoaște șă de un moraa dobîndîi iar nu însăskî; aa къте а' kontrîbit șă realîia șă obîcîșriale; акоао vedem ori o vîtare ky totșa șă o împrîmîtare de vorbe strîbine, dîne кът а' fost mai strîbîni însădîtorîi а'и. La а'cast' întîmplаре, къдîre славе кът а' domnit în biserîcie noastre а' а'șat къте ва vorbe прекъм: прîетешъг, мîаъ, грîжъ, п'едеж'е, в'к'урîе, в'еселîе шча: пе каре, fîc'tîne ле vede къ șunt de o treaut' mai dîne чрм'е де кът чеае де șыș, ши каре, ши în vorb'ъ се întrevînceаș' mai rar ши s'а' п'ут' vîta, ши în vîrșta Ом'уа'и vîn mai т'рзîй, кънд ле поате însăда де а'фар' iar nu din kasa прîrîntеашк'ъ.

Vîrtuîale ши vîcîșriale че șunt de ф'еа к'ум с'ъ се însăде де а'кас'ъ: шîи пр'остреаș' н'умеае în а'îмва strîmошашк'ъ șă latin'ъ; к'ум: bunêtate, réutate, dreptate, strâmbâțate, adevêru, minciunâ, blandeșe, furie... iar de vor fî de ф'еа к'ас'ъ се însăде дела biserîk'ъ șă din аднарса к'у strîbîniî, акоао vedem чрме де а'îмв'î strîbine; прекъм: славъ, чîнсте, в'реднîcîе, destoîнîcîе, поменîре... адîк'ъ vor'ъ с'ъ zîk'ъ къ к'у кът ромън'а este mai пр'вк' къ а'т'а а'îмва а'и este mai роман'ъ ши mai к'урат' де strîbînîșme.

Însăшî vorb'a: virtute se poate vedea къ а'îнșa moraeî ши а' deprînderîi н'терîаоr ши т'рîиаоr ș'ff'аcтeщî, а ф'ьк'т а се întrevîнца пр'ъв' mai де чрз'î н'в'аî în șîм'у fizîk'ъ; адîк'ъ н'в'аî н'ен'т'у а îнșemna т'рîа т'р'уш'а'и, ну însă ши а ș'ff'аcт'а'и. Аша dar се vede кът а' fost șarса moraaș а

(1) Abborire, ф'ьг'ъ пр'епоzîа ab, ремъне origîe, skîm'vînd ле о în v, dîne idioma ченерал'ъ, face urîg'e, vîrîe > чр'.

nației, mi dăca a năstyt ka s'v p'bstreze vorbela morale mi tehnice. Akym îns'v vîind vremea reșenerației Rom'noșy mi a limbii sale, Dikșionar'va limbii des'vîrîmîte mi înt'reu i se a'f'v în dikșionar'va moșiaor s'vî, mi de akolo de vîde zice: simțire, simțitoru, simțitu, de akolo poate zice mi: simțitate, simțulu, simțimentu, simțiciune, simțimentalu, simțimentalismu, simțitivu, simțibilu, simțibilitate, simțualu, simțualitate, simțitoriu, simțitorie, simțoriu, simțicesce; — presimțire, presimțimentu, ... re-simțire, ... r'ês-simțire, r'êssimțimentu, ... consimțire... strâsimțire... întresimțire. De va v'erçeta vine va limbva попоруауа grecesk' de akym treî zeyî mi do'v zeyî de anî, o vede pain'v mai m'vat de ȣum'itate de vorbe italieneșî, tyrușî mi rom'neșî (k'nd vorbia vî fanariot sa' vî greek din țara Rom'nească, de zanyș, de kal'kani, de skyteani' de poslavini' de arend', de vîp'riçîș, de oerit'ș m'çal:) Unde nu ar fi a'ȣv's ac'eas't' limb'v înapoi'nd mi îm'nestriç'nd'ys'e, k'nd ar fi av't vot aa formarea sa' reșenerația eî to'î vama-Xristi, mi vama-laniî, d'upe kym s'a mestik'v în vorb'v aa noi nepoștîi to'î aoroșeșî sa' dieuî çei vekî, to'î kaf-tanani, mi to'î kari nu 'mî a' çitit ink'v niçî puçinele k'v'çî çe avem! Puçin'v t'reș'v voș s'v zik ar fi ç'kyt greșî k'nd ar fi av't asfel de p'kate. Îns'v eî a' çost mai ky mînte mi akym ka mi tot d'ayca de k'v't noi, k'v a' çiyt s'v vaz'v çe este aa aor mi aa moșiaor aor mi çe nu este, mi în toat'v vremea çei ky înv'ç'v'ty'v a' av't de por-t'v limbva eleanik'v çea veke, mi asfel a' ad'v's în zioa de ast'zî limbva aor çea vorbitoare în k'v't ky a'çesani gram-tik'v s'v înv'eç'e pe am'nd'o'v. Noî niçî o dat'v n'am av't de por't'v limbva Latin'v; p'v'v'v aa o vreme pe ç'v'v'v'v'v, an'çî pe çea greçesk'v, mi akym pe françeza, — çe v'le-

stem! Кум съ се май дие, кум съ се май кълтиве биата аймъ въ дше атѣте чуме литераре! Ромънии дин Трансильвания о имиле де унѣгрисме ши де немѣисме, чеї дин Молдавіа де рускѣаисме, грецисме ши франѣозисме, ши пої аѣї, пѣпѣ ла о време турѣаѣї де грецисме, акум не а гѣсїт воала Франѣїїн тоате артикоалеа саѣ инкїетурїае аймѣїї. Аймѣа франѣозекѣ се веде ин тоате каселе дин пѣрѣпѣ ку тоатѣ морала саѣ деморалїзаѣїа еї; аймѣа франѣозекѣ ин школае, ин колеѣїї, ши аймѣа латїнѣ нумаї ун клас ин колеѣїї ка съ арѣтѣм кѣт о деспѣрѣїїм, кѣт. нѣ о кѣноаїем; адїкѣ воѣ съ зїк кѣ ин тот прїнѣїпїаѣа нумаї 250 леї не лѣпѣ се кеалѣеѣе пелѣу ачестѣ аймѣѣ! ши аймѣа италианѣ пїкѣїї, ка съ дѣм инкаї о проѣвѣ сѣравѣпѣ кѣ нѣ цїм нїчї ч'ам fost нїчї че сѣнѣм.

Мїе инїї плаче съ адык де есемпїаѣа тот пѣ Греѣї, пелѣтѣ кѣ ши мерїтѣ, ши мѣ деслѣшеск маї вїне фїїнд контїмпоранї ку пої, ши аймѣа лор авѣнд маї ачесанї соартѣ ку а поастѣ, пѣпѣ ла о време (нѣ їнсѣ ши акум ка съ се цїе ин parentes). Ка съ ши факѣ Греѣї аймѣа асѣла кум есте ин зїоа де аѣтѣї, аѣ авѣт тѣвїїнѣ пѣїнѣетат съ їнведе аймѣа чеа веке, съ їнсѣ феалѣїї де їдеї, съ айѣв о полемїкѣ маї де ун веак, съ ши фѣрмеѣе ин сѣїїїїт Stat, унїверсїтѣїї, аїчеї шїа: Dar кѣт ар фї вѣдѣїчї де пѣвѣс чеї лааїї Греѣї че нѣ се копїїнд ин Греѣїа слободѣ, кѣнд ши ар їнкїде окїї ши ши ар аѣтѣпа уѣекїае ла чеде че аѣ фѣкѣт ши фак еленїї чеї нѣої пелѣтѣ аймѣа лор, ши вїїнд (чеї че се аѣлѣ аѣарѣ дин Греѣїа) ка съ кѣлѣїе пѣ а лор, саѣ ар їнѣрѣїїїа орѣеѣе аймѣа франѣезѣ, саѣ с'ар апѣка де чеа греѣекѣкѣ веке ши с'ар стрѣмїа ин старѣа греѣїлор де обїе кум ера акум о сѣтѣ ши доѣ сѣте де аїї! Нар фї о мѣнѣкѣ задарнїкѣ съ ласе лѣкѣрѣ гата фѣкѣт, съ

lase limba kare se skrie în zica de astăzi în Grecia sac-
vordъ, mi s'а адегге аа мiгдоагге чеде де акум доъ сyte
de ані?

Asfel ar fi cu noi când ne'am înkide okii dela ori че
аў фькvt аадї оаменї де о вагге ми familie ку noi, ми ам
инвгвциша нице мiгдоагге че нy нi се кубинiа а ле интревинца
de кѣт акум шанте сyte de ані. Limba noastră акум нy
се маї асешмѣѣ ку латина де кѣт în materie саў în дикси-
нар, нy însъ ми în formъ саў граматикъ. Limba латинъ
ни s'а фькvt нyмаї ка о лимбъ доктъ че are relație ку а
noastră, ми чеа че тревѣа сѣ facem noi акум шанте сyte
ми о mie де ані, аў фькvt францї поцри италиенї: еї аў авт
de normъ пе латина ми аў култиват лимба попоруавї romanъ,
кум ам зиче ми пе а noastră; ама dar ам грешн фѣрте
кѣнд ам аьса yn аскру гата ми не ам інтоагге иваної ку о
mie де ані ка сѣ ичепем ми noi де аколо де unde аў ич-
ченvt италиенї ми ка сѣ fim tot d'аvna ку о mie де ані маї
ivanoї de кѣт дѣшиї.

Ама fiind къ аў аскрат италиенї în докѣа nostrу, п'ар
тревѣи сѣ не агенкѣм okii сѣ vedem че аў фькvt? Bine este
сѣ пе ринем де лимба францоэскъ атѣт де сѣракъ, атѣт
аномааь, атѣт де destoиникъ а striка пе а noastră, дупе
кум пе а strikat'o де вре о 12 ані în коачї? Limba фран-
цоэскъ не а strikat лимба, каптеле, обичеириде, реал-
ция, пентру къ нуциї дин кѣдї о инвацѣ ши бат капѣа
ку авторїи класичї, ми романтеле чеде маї перушиноае се
вѣд în мѣниае тinerilor. Аучаста о цїѣ дела mine, пен-
тру къ аа бирств де 19 ані мѣ инвѣца францоэгге кавалерѣа
de Faublas, ми poate аучаста ва fi причина де ницї п'ам
firca инвѣцат ама bine францоэгге; ку асфел де даскѣа,
асфел де карте, асфел де пѣравуї. Mare парѣѣ adduce

această limbă mi dăruayă mi inimă mi limbă românească, kăci niyă într'o limbă nu s'ăx skris atâtea kărți desfărbătoare mi aprinzătoare de dăruayă mi inima Ombayă. Limba aceasta nu se poate mai niyă de kym învâța niyă a se vorbi niyă a se skrie fără aștorayă aatei limbă cea niyă în aa Italienei, este o limbă, sbrak de vorbe mi vorat de fras, în kare vede cineva karakterya zby omă ce niyă se rîndesc mi vorbesc niyat; este o limbă în kare fiasofia mi literatya n'a pkyt face pasyriac ce ar fi trăvît sbr fak în voakya nostry; e o limbă în sfirșit asemenea unei kokete ky ryst kare nre a se împodobi ky akryri străne, fără a se okupa ky akryri serioase mi vrednice de o matroană, ci kymai kym sbr plakă ka sbr sbrăscă pe kyrtzanii sby.

Nimik nu e mai răy mi mai sayt de kyt yu omă say crod kare se yit pe sine ka sbr se în maimăndăsse dune obicayriac aaty omă, aaty porodă. Noi vrăd sbr imităm pe francezi, limba lor nu e în stare a ne învâța kyrat mi nemizlocit de kyt kymai tot ce ay ei mai răy mi mai străkat de kyt în cele aate nații; kăci marea cea tare a nrydii chei sbrătoasc a franceziilor nu o vom putea imita mi dobîndi din kărți ci nymai din niade trăind în nițakya lor mi asînd de povăzitori pe chei kapi synt din însymă acea parte sbrătoasă a nației. Sbr ferăskă Dumnezei lumea de kreșinayă say de ovrēnă tyruit! kym sbr ferăskă Dumnezei mi ne vîta para noastră, de a se îmnyadi în trănsa romăni francezi! kăci atunçy nu vom avea revoluții, çy rebelii, trăkryi, iajzengeri, biserică restyrate. Revoluția din 91 n'ăvrsat atyta sbrăce nevîncat în nițakya a 36 de milioane sbrăfete kyt se va vrsă între dōz milioane de romăni. **III** ce poate așenta nre va de

ла yn porod kare шї despreeуече лимба, обиченриас, ши tot че este пѣмѣтенеск ка съ ѡвече не жумѣтате аате обиченриї, ши аате лимбѣ prin kare vede чеде маї аесне адикѣ чеде маї реде? Авѡа ѡн зече ані s'аѣ ѡпѣричат ѡндре жупїї пощри а треѡа парте дїн дїксионариѡа ши граматика францозеши, ши тощї нумай ворбеск де кѣт де лївертате, не каре неїндеаегїндыо вїне, о пѣриѡїнеск ѡнтр'ѡн дефрїї ши несупунере ла аещї ши ла ашеземїнте. Ши ачестеа сснт роадеае хпешї ѡвѣриѡтѣриї ѡн каре ну се ѡвѣца нїмїк темейнїк. Фѣрь философїе ну пѣтем а не рѣдї дрент, ши ѡченпѣа философїешї este, дѣне кѣм ам зїс ши аате датѣ черчетареа нумелорїсаѣ а ворбелор, este definiѡїа чеа адеврѣтѣ а терменїаор че ѡндревиѡщїм. Токмаї ачеста ну о пѣтем аѣаа ѡн лимба францозеаскѣ, кѣчи е о лимбѣ ѡн каре треї пѣриї де ворбе шї аѣ ориѡїна ѡн аате лимбї, ши нумай ѡнтр'ѡнсеае ле поате вїне вѣ аѣаа ѡнсемпареа чеа адеврѣтѣ. Ачеста поате este ши прїчина пентру каре философїа францеїаор е маї жес де кѣт а немѡїаор. (?)

NOTA la II

ѡн despѣриѡїrea ачеста се вѣд, дѣне кѣм ам зїс, тоате ворбеле че аратѣ нїче нумїрї чегаае де ѡвѣрѣкѣмїнте пре кѣм вежмїнту, сѣлгамїнту... кѣм ши чеде че арат нїче нумїрї ѡн парте ѡнсѣ де аѣкѣриї де неапѣратѣ тревиѡщї, не каре ну ле скїмѣѣ Омѣа кѣ моада, прекѣм: сараѣа, мантѣ, рептїне... тоате ачестеа сснт де ориѡїнѣ латїнѣ. ѡнсѣ кѣте ѡнѣмплѣриї н'а авѣт Рѣмѣнїа? кѣте пѣщїї н'аѣ трекут prin тр'ѡнса, фїе-каре кѣ костѣмѣе ши ѡвѣрѣкѣмїнїтеле саае? Де кѣте ориѡїа скїмѣт Рѣмѣнїа деаа ораше ѡвѣрѣкѣмїнї-

tea, а вѣдѣсе дѣне а атор пороаде саѣ пащѣ? Кънд ин-
 вѣркѣндѣсе ургѣеце, кънд лешѣеце, кънд тѣтѣроѣи, кънд
 тѣтѣеце, кънд iar тѣтѣеце imitѣнд karikatyreле Фанарѣау;
 ши а адрѣгат вокабуларѣа artikolaуѣи инвѣркѣмinteї ауї ку
 феаурими де нѣмѣрѣи стрѣине. Кънд а вѣзт ѣтѣса датѣ
 Ромѣнѣа дѣлаамѣ, потѣри, контош, антерѣѣ, ѣакиширѣи, 's'ik,
 фѣреце къ а ѣнтреват не ѣеа кѣре ле нѣрта кѣм се кѣамѣ
 ши аѣеа ia шѣс кѣм се кѣамѣ. Аша s'a вѣгат ia artikola
 аѣеста ворѣеле: дѣлаамѣ, ѣенкен, тѣтѣркѣ, контош,
 потѣри, шавагарѣи, фермене, — антерѣѣ, ѣакиширѣи, скиртеѣкѣ,
 ѣѣѣѣа, вѣиш, isak, папѣуѣи, мешѣи, ѣисме ла пої, ши
 ѣиѣѣѣѣ ла Молдаѣи ѣе ле аѣ вѣзт ла лешѣи ши мѣскалѣи,
 (пентру къ romanїи п'аѣ нѣртат ѣисме) не урѣмѣ iar фѣак,
 вестѣ, панталонѣи, сѣртѣк, вѣтеле ши хозѣндраурѣи, кѣватѣ,
 манѣшкѣ. — korset, капелѣ, kordon, парѣурѣ, etc. Тѣсѣ
 аѣестѣа пѣ араѣѣ ориѣина ромѣнѣауѣи, фѣе-кѣт де мѣате, а-
 ѣестѣа пѣ пот доведѣи нѣтура лимѣи ауї. Дар ва ѣнтре-
 ѣине ва пентру ѣе ѣн лимѣа ауї пѣ рѣсеѣи ѣн artikolaуа ин-
 вѣркѣмinteї ши ворѣеле, тѣникѣ, тогѣ, ши аате асемѣ-
 неа? — Кѣѣе ѣакурѣи, домпѣеле, де кънд Ромѣнѣа п'а вѣзт
 ку окѣи тога ши тѣника! ши кѣм вѣсаї ка сѣ пѣстреѣе пѣ-
 меае а унор лѣкѣурѣи ѣе пѣ ле кѣноаѣе. Кѣре ѣнсѣ ва аѣа
 пана ка сѣ скѣре саѣ сѣ ворѣеаскѣ де костюмеае ши инвѣркѣ-
 кмinteа romanїаѣѣ вѣкѣи, ва нѣми фѣе-кѣре ѣѣѣет не нѣме,
 ши ворѣеле вор фѣи foarte ромѣнеѣи iar пѣ стрѣине. Асемѣ-
 неа ворѣе се вѣд ку локѣа лор ѣн дѣксѣонареае тѣтѣаѣѣ лимѣ-
 ѣаѣѣѣ ѣе п'аѣ нѣи о аѣинѣате ку ѣеа лѣтѣнѣ, не кѣм ѣн
 дѣксѣонаре ромѣнеѣи, ѣнде ку адеѣѣрат вор фѣи ла локѣа лор,
 дѣне о рѣѣѣѣѣ де аѣѣеа ѣакурѣи. Este де тѣѣѣѣѣѣ аѣи
 ши урѣмѣѣѣѣ вѣгарѣе де сѣамѣ: toate ворѣеле стрѣине ѣнtru
 а ле инвѣркѣмinteї се вѣд къ ле аѣ ѣнtrѣдѣс ѣн лимѣѣ рѣ-

мѣниі чей дѣше да ораше каре сѣнт челе дин тѣхъ моміѣе (маімуѣе) націонале; інсѣ се вѣд ши да сате, ши да мѣте, ши да ваать ворбе каре нѣ сѣат де оріѣнѣе романѣ пре кѣт: sarikъ, гаугъ, зеге, кѣчѣалъ, онічї, іѣарї, зѣвѣн, обїеле шч а: Ачї ін челе ведем ачесаїї прїчїнѣе ка ши ін челе арѣтате маї сѣс, ши ін аатеде не чеа ҃рѣмѣоаре. **Даѣа** а фост аѣкѣсїтѣ де нороаде ши маї наїте де дескѣ-лікареа романиаор ін трѣнса. Ачей оамееї шиї асеа костѣ-меде ши інвѣрѣкѣмїнта аор. **Романїї** 'іа аѣ афлаат кѣ дѣг-селе; аша вїїнд ін Даѣа, skimѣвѣнд каїма Ітаїей аѣ трѣ-вїт сѣ skimѣе пѣзате ши дин вѣшмїнтае аор; аѣ трѣвїт сѣ сѣ іа sarika, ши гауга Даїей ка сѣ се апере де фрїгѣа іег-неї ши де пачїае верїї шч а: **Че** фаче фраѣезѣа саѣ аатѣ маїе дин зїаа де аѣѣї кѣнд іа турѣанѣа туркѣаї сѣ'а поарте саѣ вїне трѣвїнѣа а ворѣи де дѣнѣа де кѣт сѣ'а нѣ-меаскѣ іар турѣан? **Че** фаче кѣнд вїне трѣвїнѣа а вор-ѣи деснре сенатѣа турѣеск, де кѣт а'а нѣмї не нѣмеле аї **Дїванѣ** шч а: dar asemenea ворѣе фїе кѣт де мѣте нѣ skimѣвѣ аїмба фраѣцїозескѣ де а фї аїмба фраѣезѣаї, чи дин прѣфївѣ ії авѣѣеде діксїонарѣа.

НОТА Іа III.

Бѣгѣїае де сеамѣ че с'аѣ фѣкѣт да інсемпареа де сѣс, се нот апайка ши да ачест артикол пентрѣ трѣвїнѣїоаселеа хрәнеї. Інтре ворѣеле че арѣт храна ін ѣенерал, ведем: фарїнѣ, пѣне, апѣ, вїну, sare.... ши інтре челе че адѣче аѣкѣсѣа саѣ обїчеѣїїае ши момїѣѣїа дѣше стрѣнїї, аколѣ ведем кѣчѣкасаѣв, пїааф, капана, анремѣхт шч а: dar ачестеа н'аѣ фост мѣнѣкѣїї кѣ каре с'аѣ хрѣнїт романїї ши не каре

АБСТРАКТАЕ ЕЇ ШИ АА ФІІІ ШИ НЕПОЇЇ ШИ СТРЕНОПОЇЇ АОР, АЧЕ-
 ШІА ДУБНД АУКРУ, НУ АЕ А ПЪСТРАТ НУМЕАЕ. РОМЪНУА АА
 КЪТ ДУКРУЇ ІАУ РЪМАС ДЕАА ПЪРІНЦІ АЕ А ПЪСТРАТ ШИ ПУ-
 МЕАЕ НЕ КЪТ ПОАТЕ УИ ПОРОД ФЪРЪ КЪАТУРЪ ПЪСТРА НИЦЕ
 СУВЕНІРІ ДЕ ДОЪ МІІ ДЕ АНІ. ПІААФУА ШИ ААТЕ АСЕМЕНСА ІН-
 КЪ СЕ ВЕДЕ ФІГУРЪНД ІН КЪРЦІАЕ ТЪТУАОР НАЦІААОР ФЪРЪ А
 АЕ ПРЕФАЧЕ ШИ ДЕСНАТУРА АІМВА.

NOTA Ia IV.

ІН АРТИКОЛАТА РУДЕНІЕЇ СЕ ВЪД ТОАТЕ НУМІРІАЕ ДЕ ОРИНІУ
 ЛАТІНЪ ШИ УМЕАЕ МАЇ ВІНЕ ПЪСТРАТЕ ІН АІМВА РОМЪНУАІІ ДЕ
 КЪТ ІН А ІТААІАНУАІІ, ПРЕКУМ УНЧИУ, ЗІО; ААТЕАЕ ІАРЪ КАРЕ
 СЕ ВЪД ПЕРДЪТЕ ШИ НЕІНТРЕВІНЦАТЕ ІН АІМБІАЕ ІТААІАНЪ
 ФРАНЦЕЗЪ... СЕ АФЛЪ ІН АІМВА РОМЪНЪ; ПРЕКУМ ФІН У ДЕ
 УНДЪ ВІНЕ ВОРВА АФІНІТАТЕ, АФФІНІТА ІТААІЕНЕЦЕ ШИ АФФІНІТЪ ФРАН-
 ЦОЗЕНЦЪ. АУЧАСТЪ БЪРГАРЕ ДЕ СЕАМЪ СЕ ПОАТЕ ФАЧЕ ІН ДЕ ОБ-
 ЦЕ ІН АІМВА РОМЪНУАІІ, КЪЧІ ФОАРТЕ АДЕСЕА ВОМ ІНЪАНИ
 ІН ТРЪСА ВОРВЕ ДЕ ОРИНІУ ЛАТІНЪ, КАРЕ НУ СЕ АФЛЪ НИЧІ
 ІН ФРАНЦЕЗА НИЧІ ІН ІТААІАНА... ШИ ВІЧЕ-ЗЕРСА.

NOTA Ia v.

Κηδη, ІН АІМВА ГРЕЦКАСКЪ ІНЕМЕАЦЪ ГРІЖЪ; κηδη ДІНЪ
 ДІАЛЕКТУА ДОРИК СЕ ФАЧЕ καδα; скімбънд не δ ІН Z САЪ S, СЕ
 ФАЧЕ САСА. Κασα А ФОСТ ЧЕА ДІН ТЪХЪ ГРІЖЪ' А Ομησαι ΚΑ ΣЪ
 СЕ ПУЕ АА АДЪНОСТ ІНДАТЪ ЧЕ'ШІ А ΚΥΝΟΚΥΤ ΤРЕВІНЦЕАЕ.
 Κασα ІНЕМЕАЦЪ О ГРІЖЪ. ΚΥ АЧЕСТ НУМЕ АЪ ВЕНІТ МО-
 ШІІ РОМАЦІАОР ΚΥ Ενεα ДЕАА Τροικα, УНДЕ СЕ ВОРВІА АІМВА
 ДОРИКЪ, АЧЕСТ НУМЕ' А АЪ ІНТРЕВІНЦАТ ІТААІЕНІІ ДЕ ТРЕІ МІІ
 ДЕ АНІ АПРОАНЕ, АЧЕСТА ІА ІНТРЕВІНЦЕАЪ ШИ АСТЪЗІ, ШИ ΚΥ
 АЧЕСТА S'АЪ ІНТРЕВІНЦАТ ШИ СЕ ІНТРЕВІНЦЕАЪ ШИ РОМЪНІІ ΚΑ

съши нѹмскѹ докѹа де аькѹинѹѹ, kare este чеа адеврѹтѹ
тѹ грѹѹѹ а фи-кѹрѹа. Іn асемена цѹанѹе веда чинева
ориѹина чѹѹи нород: іn kasa ші іn кѹртеа Ромѹнѹаѹі кѹте
аькѹрѹі аѹ ремас саѹ непрефѹкѹте саѹ непердѹте дѹн прѹчи-
на іntѹмнѹаѹрѹаѹѹ, аѹ рѹмас ші кѹ нѹмеле дѹр. дѹн вокаѹѹ-
лаѹа латѹн фѹрѹ алтѹ префѹаѹере де кѹт аѹсеа че аѹ іntѹт
аѹѹѹе кѹама kare are о mare іnфѹаѹнѹѹ да оргѹанеле гѹѹѹ-
сѹтоаре аде Оіѹѹаѹі.

NOTA Іa VI, VII, VIII, IX, X, XI.

Natura e veznikѹ, ea nѹ se сѹплѹѹе префѹаѹерѹаѹѹ ка обѹ-
чѹѹѹаѹе, нѹѹи мѹделѹѹ ка вѹсминтеле. Лукѹрѹаѹе еѹ сѹт tot
аѹтелеа, ші tot асѹеа де а вѹѹѹт ромѹнѹа іn Ітааіа ші іn Да-
ѹа; прѹн чѹмаре нѹмірѹаѹе кѹ kare се аратѹ аькѹрѹаѹе еѹ аѹ
тревѹт сѹ ремѹе Ромѹнѹаѹі маѹ нескѹмбате дѹне кѹм де аѹ
авѹт ші мошѹі аѹѹ, пентѹ кѹ орѹі ѹнде с'а аѹлаат еа, нѹ де а
пердѹт дѹн веѹере, ші іn ѹтеле а пѹстрат маѹ вѹне еа воѹ-
веле ші де кѹт ітааіаѹѹа пре кѹм hумá, нѹгере ші аѹ-
телеа. De vom прѹшѹ іn чеае треѹ рѹрате аде natѹреѹі атѹт се
скѹмбѹ нѹмірѹаѹе, пе кѹт natura іn іnфѹѹішат ромѹнѹаѹі
іn Даѹа аде обѹѹете деосеbite де а де Ітааіеѹі. Minералеае
кѹпѹскѹте вѹагеѹі саѹ глаатеѹі аѹ аѹтелеаѹшѹі нѹмірѹі ші іn аѹм-
ва ромѹнѹѹ ші ітааіаѹѹѹ, плаanteае че се аѹлаѹ ші іn Даѹа
ші іn Ітааіа аѹ аѹтелеаѹшѹі нѹмірѹі, ва іnkѹ атѹт аѹ (І) пѹстрат
ромѹнѹіі асемена нѹме іn кѹт дака н'аѹ аѹлаат іn Даѹа
ѹн феа де плаантѹ саѹ аѹѹѹре че аѹ авѹт іn Ітааіа, ші аѹ вѹ-
ѹѹт аѹта kare семѹна да фѹѹѹѹѹ саѹ да аде іnсѹшѹрѹі кѹ а-

(І) Plantago, plantaginis, plantaginá, pářluginá, rum: pi-
antaggine, іtl. plantain frz: s'a ѹіtat а се пѹѹе іn аѹѹѹі во-
каѹѹаѹѹ кѹм ші аѹтелеа.

челса, аѣ dat nume italian ла prodykte але Daviei. Прекум шре пиадѣ, ин Davia нѣ крече лавре (dafin). Benind ромѣ и аѣ, аѣ възѣт вѣриана а кѣриа фѣунзе scamѣнѣ кѣ лавреале (dafinѣ) ши а нѣмито лавр; дѣне кѣте ва дѣнерациѣ с'а лѣнѣт ачѣстѣ нѣмѣре а се да ачѣнѣи вѣриѣнѣ; маѣ пе урѣшѣ strenepociѣ челор д'ѣн тѣѣ ромѣи пе маѣ възѣнд лавреале чѣл адеврѣт, кѣнд ли с'а адѣс де вѣнзаре дѣн дѣриале гѣчѣнѣи, ла чѣл дѣн тѣѣ vedere а тѣвѣт сѣ интѣре пе нѣвѣнѣтор кѣм се кѣмѣ ачѣ фѣунзѣ; ачѣста фѣнд гѣк саѣ ромѣи чѣ а адѣс плаанта дѣн Гѣвѣриа а шѣс кѣ се нѣмѣце дафинѣ. Аша ши а фѣкѣт Ромѣѣна о лимѣѣ ин кѣре лавре сѣ инсемнезе prodyktѣ Daviei ши дафин пе ал Гѣвѣриѣ ши Италиѣ. Асфѣл чѣрчѣтѣнд афѣлѣм пѣриѣна оѣи ѣнде вом vedeа о deosebire интѣре ачѣсте доѣ диалекте ла нѣмѣреа минѣралеалор плаантеалор ши анимаалеалор. Ачѣстѣ deosebire о афѣлѣм маѣ мѣлѣт ла пасѣри ши пѣнѣи; пѣнѣтѣ кѣ пасѣриале ши пѣнѣи ачѣстѣ доѣ кѣиме саѣ пѣмѣнѣтѣсѣи сѣнт маѣ мѣлѣт deosebite.

NOTA la XII.

Ин артикоала десѣре тимѣѣ, дака афѣлѣм вѣрвеле вѣреме, чѣас, сѣрт, афѣлѣм ши пѣриѣна интѣрѣдѣчѣриѣ лор: кѣ интѣрѣдѣчѣреа кѣрѣциалор сааве ин вѣсѣриѣи с'а интѣрѣдѣс ши чѣасалеа кѣ чѣасѣриале; дѣне чѣасѣриѣ аѣ венѣт ши сѣртѣриале; вѣреме с'а интѣрѣдѣс кѣ овѣчѣѣна лимѣи сааве кѣм с'а интѣрѣдѣс ши ла ромѣниѣ дѣн Macedonia кѣ ро, овѣчѣнѣндѣсе кѣ лимѣа гѣчѣскѣ. Веак, пѣнѣтѣ кѣ се афѣлѣ ин вѣкавѣларѣа саав нѣ есте вѣрѣѣ саавѣ; чѣи пѣриѣна есте кѣ тоате нѣроаделе аѣ ачѣсаниѣ ориѣнѣт, ши лимѣиале с'аѣ фѣкѣт дѣне десѣнѣрѣицеа нѣроаделеалор, дѣне кѣиме ши имѣтаѣи але natureѣ. Кѣ тоате кѣ нѣ-

roadale 'mí aŭ fŕkvt deesebite límbí, insŭ in fic-kare aŭab
 čineva semue, elemente mī dovezī kŕ o límeŕ aŭ avt oame-
 nīí la íncenŕt. Asfeal aŭabm *agnus* greceŕe, *agnus* agnus
 laŕíneŕe, agne ņŕŕ saaboneŕe, *agnello* itaííeneŕe, agneau
 fraŕnozeŕe, gnelu romŕneŕe; asfeal aŭab čineva mī ver-
 vŭa dare la mŭate límbí kŕ se jascamŕnŕ: *δίδωμ*, dare,
 daŕŕ, donner. Asfeal vedem mī vorŕa veakŕ, de unde
 vine bekvire, bekvit, mī vescu, fraŕnozeŕe kŭm mī weak
 englezeeŕe. Dar se aŭab mī in díksonarŭa saab, ęe ne
 ínsŭ? Límba romŕncaskŕ nŭ e saabŕ mī ínsŭnī d'ar avea
 vorŕe kvrate saabe sŭnt formŕ saŭ tínī rŭmŕneŕŕ, ne kŭm
 de vor avea níęe vorŕe ana de ęenerale.

NOTA la XIII.

Am arbatat kŕtŕ ínfavíęŕŕ a avt skímbarca realíęeí mī
 íntŕŭdŭęera maí la ęŕmŕŕ a kvŕŕíacŕ saabe in termenī
 teolozíęeí: kv toate vorŕeale ęe a ņŕŕstrat Romŕnŭa in skele-
 ta Kredíęeí, insŭ tot s'aŭ vírít mī ęeale ęŕmŕtoŕe ęre-
 kŭm:

Prečista	Madonna
Sfíntŭa Dŭx	Spirito Santo
Raŕŕ	Paradiso
Míntvire	Saaste
Íspovedanie	Confessione
Dŭxovnik	Confessore

III 4 A:

Íadŕ, vŕtezŕ, aiasmŕ, metanie sŭnt vorŕe greceŕe:
ἄδης, (i) de sŭnt (a) la noí se číteęe fŕkŕndŭse díŕton-
 ŕŭa in; *βάπτισμα* (a) s'a fŕkvt (o) kare se íntŕmŕab des in
 límba saabŕ, (i) s'a fŕkvt (e) íŕŕŕŕ a aŕŭns vŕtesma,
 vŕtesma, vŕtez.

NOTA Ia xiv.

Daka aa нѣмѣе а мѣатор сѣрвѣтори се вѣдѣ оаре каре скимѣбри, deosenirea este în frás iar нѣ în materie. Sпre пiадѣ: Ромѣвѣа зiче Маiка Дѣмнѣвѣи; итаiаиѣа Doamna mea, Madonna; гѣвѣа зiче Дѣминика факѣиаор ши аатѣа а стѣапѣриаор: delle palme; гѣвѣа зiче иѣвѣдѣреа; аатѣа ascension; гѣвѣа addormirea, аатѣа assunzióne; ши ча: Нѣ е мi-mirare daka ши în artikoаѣа аѣста 'ши а аѣsat ѣде ши ѣде аиѣва аавѣ гѣмѣе саае, кѣтѣ а трект ши с'а зѣ-вобит кѣте ва време în Biserika Ромѣвѣаѣи. Пре аѣвѣгѣ а-честѣа се маi фѣче аѣастѣ вѣргѣре де сѣмѣ, кѣ сѣрвѣтори-ае чѣеа веки аае ромѣниаор сѣнт: Satspnea, че пѣвѣ în зiоа де аѣтѣзи се сѣрвѣаѣзѣ în аѣгѣвѣа аѣвѣаи пѣоѣ, кѣтѣвѣдѣши ромѣвѣи în фѣаѣрими де кiпѣри норока; фѣоiае дѣне Папѣ тоате, în kare се чiнстеѣе Жоiе тѣвѣторѣа пѣнтрѣ фѣаѣере ши гридиѣ; фѣока кѣвѣшариаор, în kare се сѣрвѣаѣзѣ add-череа аиѣте а фѣокаѣи аѣи Ромѣвѣа аа рѣпѣрѣа Sabineаор, ши аатеа мѣате kare се аѣаѣ иѣрѣдѣвѣinate între сѣтѣни маi мѣат де кѣт сѣрвѣторiае бiсерiиѣи.

NOTA Ia xvi.

În artikoаѣа пѣнтрѣ arte ѣiинѣе ши мѣѣе дѣгѣри este фѣ-arte сѣракѣ аиѣва нороѣвѣи ромѣн, адикѣ иѣеѣте ниѣи маi не фѣос ниѣи маi инаиѣте де кѣт аиѣва ори кѣрѣи нороѣд. Аѣѣѣа терменѣ де ѣiинѣе, arte, ши мѣѣешѣгѣри ѣiе сѣ-теаѣѣа ромѣн кѣтѣ иѣе ми сѣтеаѣѣа грек, фѣанѣез итаiаиѣн пѣамѣ.... Ноi пѣвѣ акѣм п'ам вобит де аиѣва аiѣѣѣа-ѣиаор ромѣни, ѣи де а пѣоноѣѣѣаи Дѣиѣѣ. Liѣѣѣѣи ишѣ

fak sinxvi termenii kьnd dovidadesk iщeia, ши лумса се іа думе ашеіа карі ащ dat limbiі niщe termenі ши niщe forme notribite ne firca ei.

NOTA la XVII.

Ori kьt de nekъativatь a fost dela o vreme inkoaci arta armelor intre romъni, іnsъ dume termenii че се вьd insemnaci in desipъrca XVII. се vede kьrat skeletъ ашеiіi arte foarte denaint ши in stare a іakiea kapitolele Artei miilitare.

NOTA DESPRE AJECTIVI.

Toate insemnъriae че s'ащ fьkьt pentъ substantiі, асаси се not analika ши la adъektivі. De vom іmpъrци fьdela агеста de vorbe in fizice пре kьm ааб, рошъ, стръмъ, ротъnd, дъащ, акъ, каад, рече шча: ши in morale преkьm. вьд, рещ, кьд, ваьnd шча: ведем in artikoaba adъektiviaor кь чеі fiziciі sьnt mai мъащ de кьt чеі morali. Principia este tot агеса че am вьзъt ши la substantiі morali. Че се атинщ іnsъ de adъektivі numeri, in агеста ащ fest mai философи romъni de кьt toate нащiae, кьм in тощ termenii numeri se vede analikatь sistema zecimaabъ. Romъна асфеа citeщe numeri in tokmai думе treanta ши прещна аор. Бащe vineva de scambъ кь in limba romънъ fьc-kare treantъ de щифре шре стъра іа yn нуме аа сьщ ши ny се mai skimъ, думе kьm ny се skimъ niщ прещна щифре: шре пиадъ yn іmі, zeci, sьte, miі... Kьnd Romъна citeщe 20, este foarte konsekvent кь sistema zecimaabъ ши zice doъ-zeci, adіkъ kьm am zice gre-

чепе *di'o deka*, саѣ *dekaðes*, în francezepe *deu dix*. ↑ преме че грекѣ, латинѣ, италянѣ, французѣ шча: читепе нумѣрѣ стрикат принтр'о *invoire* рѣѣ интрѣдѣсѣ ши лѣпѣвѣ фѣрѣ а *korëshvude* къ философия системеѣ зевѣмаде. 30, 40... 85 се чѣтеск рѣмѣнече треѣ зевѣ, патрѣ-зевѣ, онтзевѣ ши чѣнчѣ; 100, 200, 374 се чѣтеск о сѣтѣ, доѣ сѣте, треѣ сѣте шанте зевѣ ши патрѣ; 1000, 2000, 3496, се чѣтеск о мѣе, доѣ мѣѣ, треѣ мѣѣ патрѣ сѣте поѣ зевѣ ши шасе. Аскѣте чѣне ва не француз към читепе нумѣрѣ ачеста дѣн рѣмѣ ши адеае мѣате: аскѣте ши не грек ши не Italian шча: французѣ зѣче треѣ мѣѣ, патрѣ сѣте патрѣ-доѣ-зевѣ, зевѣ ши шасе; италянѣ читепе ка ми грекѣ дѣне о *invoire* иар нѣ дѣне система ши философия нумераѣиѣ. Атѣнчѣ ар симѣ грекѣ нумераѣиѣ ромѣнеаскѣ, кънд ар ведеа къ ромѣнѣ читепе нумѣрѣ де сѣс: *τρῆς χιλιάδες, τέσσαρες ἑκατοντάδες, ἑννέα δεκάδες, καὶ ἕξ*, ши французѣ атѣнчѣ с'ар ведеа кът е де *inapoiat* интрѣ инѣрѣдѣтѣра аритметѣиѣ ши адеѣвѣиѣ (непотрѣвѣндѣсе лѣмба къ дефинѣиѣиѣ че дѣ) кънд ар аѣла къ ромѣнѣ читепе асеменеа нумѣре: *trois mille, quatre-cents, neuf-dix et six*.

PENTRU VERBI.

Пентрѣ лѣкрѣиѣе че неѣнчѣтат аѣ авѣт ромѣнѣиѣ, пентрѣ ачѣлаа аѣ прѣстрат ши верѣиѣ де *oriçinã* латинѣ; аа къте лѣкрѣиѣ инсѣ с'аѣ аместекат стрѣиѣиѣ орѣ интрѣдѣскѣндѣае саѣ инѣлѣвѣнд късѣперѣорѣтатеа, аколо 'ши аѣ дат еѣ нумѣриѣе лор. Шладѣ проашѣтѣ авем де кърѣнд не рѣшѣ: къдѣиѣ верѣиѣ нѣ не аѣ лѣсат în администраѣиѣ ши мѣиѣиѣе; инсѣ кълатѣвѣторѣиѣ лѣмѣиѣиѣ вор адеѣе ши преѣфери не чеѣ че сѣут тот де ѣн неам ши феа къ верѣиѣиѣиѣиѣиѣ аѣ лѣмѣиѣиѣиѣиѣ.

OBSERVATII GENERALE

Peste 1300 de vorbe mai de rîdîcini, care ar putea savyji ka niçe tvaçine aa mai mvate ramvre de vorbe ce pot sî inkiee famiaii, s'aş advnat în vokabulara ce 'a an infyçinat vititoriaor.

Ka sî imvvaçim diatr'o vorbî saş tvaçinîv radikaal mai mvate ramvre, avem doî mijloace: vva aa derivaçiei ni aatva aa komvnerii. Aa derivaçiei prekvu deaa bunç, bunetate, bunege, bonaçâ, bunicâ şca: ni aa komvziçiei, kvud din doî vorbe saş diatr'o vorbî ni prepoziçii façem aate vorbe; prekvu scriere, pre-scriere, pro-scriere, des-scriere, in-scriere, sub-scriere.

Prin açeste doî mijloace în toate limbile se imvvaçesk vorbele, în kvî în limbva noastrî nvmai din vorbele arçtate în vokabulara açesta nvtem façe peste 17 miî vorbe de oriçinîv latinîv, a kvora saş rîdîcina se afal în limbva rombneskîv, saş mai mvate ramvri fvrîv rîdîcinîv care, nefiind întrevvinate din prîçina lipsei ideiaor, akvu inî pot avv aokva aor în diksionarya rombnesk ni a se întrevvina în kvvçiae avtoriaor rombni.

Spve a fi mai bine înçelamî vom, advve açi kvteva vorbe de rîdîcinîv din care vom prodvve toate vorbele ce se pot façe prin derivaçie ni komvnere. Kv açasta arçtvud kvu se imvvaçesk vorbele ni se avvçieçie limbva, într'açesamî vreme vom arçta ni kvvva derivaçiei ni komvnerei vorbelor kv este mai tot açeaa aa amvndoî dia-aktele, care dovedesk kv fak vva ni açesamî limbva.

Αβνδ ο βορβ̄ de ρδβ̄ν̄ν̄, φαem dιντρ̄'nsa d̄νε
 τρεβν̄ν̄ν̄ mi d̄νε natura ideeī, ο famiαιe de βορbe d̄νε
 kym se va vedea; dar kas̄ īnaesnim ne cetitor λα īncelac-
 sta φ̄ienī k̄vrii βορbe, adducem desavuniriαιe v̄m̄b̄oare.

Κα s̄ ia ο dee ο deosiv̄n̄ v̄n̄n̄ saī ο aat̄ īns̄m̄nare
 relativ̄ ky sine, ne īntrebv̄n̄n̄n̄ ky niīce p̄rtiv̄eale ne
 kare, ne v̄neae de p̄nem īnaintea ρδβ̄ν̄ν̄eī mi aat̄eae d̄νε
 ρδβ̄ν̄ν̄. Ne ceae d'v̄n̄n̄ de vom n̄mi prepozitiī
 īn kompozitiie, mi ne ceae d'ad̄oiaa: d̄nepozitiī,
 saī φ̄inaae, orī terminatiī.

Prepozitiī s̄nt ceae v̄m̄b̄oare:

1° Α, av mi av̄s, ce are acesamī v̄tere ky ἀπό ḡreces̄:
 mi īns̄m̄n̄caz̄ v̄n̄ φ̄ea τραγ̄ere aφαγ̄, v̄n̄ φ̄ea de mīnkare
 de akolo īn kov̄i, mi ad̄esca kov̄s̄n̄v̄nde ky (īn). 'av se
 vede īntreg n̄maī k̄v̄nd vine d̄νε d̄ns̄ta 'o vokaab̄, iar λα
 aate īnt̄m̄n̄ab̄v̄i se skim̄b̄ b̄ īn kov̄sona ce v̄m̄caz̄: kym
 urire aburire, punere appunere, tragere attragere, abs-
 tractie, nobilit̄e, annobilit̄e, (īanobilit̄e).

2° av, ce īns̄m̄n̄caz̄ asem̄n̄ca mīnkare mi kov̄s̄n̄v̄nde ky
 (λα) mi πρ̄os; kym αν̄u, ad̄uνu, adik̄ v̄nesk λα v̄n̄ lok,
 d̄u cu add̄u cu; ap̄a, ap̄are, ad̄ap̄are, (duce sau da la ap̄a).

3° ante, ce īns̄m̄n̄caz̄ n̄ainte; kym: camer̄a anteca-
 mer̄a, cedere, (de v̄nde n̄v̄cedere) antecedere.

4° con, co, mi cu, (de ο v̄tere ky ξ̄v̄n̄ ḡrecesk *) ce īn-
 sem̄n̄caz̄ īn̄p̄rev̄n̄; kym: tenere contenire, giurare, con-
 giurare, prindere, coprindere mi cuprindere.

5° de, ce īns̄m̄n̄caz̄ p̄n̄tr̄y saī mīnkare de aci n̄ain-
 te, mi kam kov̄s̄n̄v̄nde ky ḡrecesk̄λα περι; kym: prindere, de-
 prindere, scriere descriere, ducere, deducere.

* Prepositiā ξ̄v̄n̄, se scie que este κοιν̄, scoīndu pe κ,
 rem̄ne συν, scoīndu pe σ, rem̄ne κων, de unde κων̄τερος;
 κων̄ pronun̄țatu latinesce, face cun, de unde cu rom̄nescu.

6° DES, DIS, MI DI CE ÎNSEMNĂAZĂ LÎNSA IDEEI CE VREM SĂ ARGUMENTĂM SAȘ UN АХКУ ІНПРОТІВЪ DE IDEEA CE VREM SĂ SIMNEM, КЪМ: frâu, desfrâu (адикъ ФЪРЪ ІРЕХЪ); ființare desființare: DI ÎNSEMNĂAZĂ DESPĂRȚIRE SAȘ DEPARTARE MI KORRESPUNDE КУ ГРЕЧЕСКА ΔΙΑ: stare, staucă, distanță; ferire, ferință, diferință, părțire despărțire *.

7° ES, SAȘ S, CE ESTE DE O NUTERE КУ ЕХ, SAȘ ЁЃ ГРЕЧЕСК, MI ÎNSEMNĂAZĂ АФАРЪ, SAȘ ЛІНСЪ ДЪ ЧЕВА, КЪМ: ire eș-ire (a merge saș a face îi afară **); punere, spunere (a pune afară ideea saș кувінта); miute, miutitu, smiatitu. (afară din miute).

8° IN, CE ÎNSEMNĂAZĂ ІН ЛЪУНТЪ; КЪМ БУНĂȚĂȚIRE ІН-БУНĂȚĂȚIRE, ІЛАРЕ ІНФЛАРЕ (А БЪГА ВІАТ ІН ЛЪХАТЪ).

9° OV, KARE SKIMBЪ NEB ІН KONSONA CE VIMEAZĂ DUNE SINE MI ÎNSEMNĂAZĂ MAI MVAТ ІНПРОТІВЪ, O MINKARE SAȘ ІМ-PIŢIERE DELA NOI ІНАІНTE; (KORRESPUNDE КУ КАТА) КЪМ MORIRE, OMMORIRE, CIDERE, OCCIDERE SAȘ UCCIDERE, PUNERE OI-PUNERE (PUNERE DEPARTE DE NOI, ІНПРОТІВІРЕ, ЛЪСАРЕ АФАРЪ).

10° PRE, CE ÎNSEMNĂAZĂ КЪАД ІНАІНTE ІНРЕ КЪМ SCІIŢĂ, PRESCІIŢĂ; КЪАД REPETIȚIE SAȘ ІАНОІРЕ КЪМ FACERE PREFACERE; КЪАД АСІПРА, ІНРЕКЪМ DICATU PREDICATU, DICĂ PREDICA, (ZICERE КЪВІНТ АСУПРА УМЕІ ПРІСІАІ).

11° PRO, CE ÎNSEMNĂAZĂ ІНАІНTE ІН VREME SAȘ ІН ЛОКЪ; КЪМ VEDERE PROVEDERE, PUNERE PROPUNERE.

---

* Ка съ ну аместекъм перде куді, кум се фаче де Ітаіені ми Молдаві, вом аргта кіар дін фіреа лог, кум ми дуне інсемлареа іа лімба латінъ къ де, корреспунде ку πειρ; кум: descriere, περιγραφειν; іар ді, ку διά; кум: distanță, διάστημα.

** Ideea merçerii saș пѣшірії маі ла тоцї оаменїі се еспрїмъ ку strigarea iii! де унде іημι греческ, іре гымъ-неск, де унде ми модъа поръчїтор: ii, адикъ мерçї.

12° RE, ce însemnează repetiție, saș înnoire kym: sârire resârire, mânere r mânere; saș înapoï: ducere reducere.

13° RES, ce însemnează negație, ur̃ñ mi înapoï; kym: simțire r̃s̃simțire, bunăre resbure ere, platâ resplatâ; mi aate orĩ koṽimire; kym batere r̃s̃batere.

14° STRA ce are mai ațecauñ p̃tere ky RES: batere resbete-
tere strâbare, mi însemnează koṽimire saș de kolo p̃n-
ñ dinkolo.

15° SUB, ce însemnează dedesuñt, mi skim̃ñ pe b̃ în kor-
soana ur̃m̃toare: kym punere supunere, ferire suff r̃ire,
alterna subalterna.

16° TRA mi TRI ce este mai de o p̃tere ky STRA, însemñad
k̃te o dat̃ mi p̃ef̃cher̃ kym: ducere trâducere, dare,
trâdare; mitere, trimitere.

17° INTRE SAȘ INTER, a k̃ṽṽia p̃ṽṽire p̃maï ñ arat̃ mi
însemñare: vorbire întrevorbire, prindere întreprindere.

Iar D̃uñozig̃iile saș terminag̃iile s̃nt̃ cele
ur̃m̃toare:

1° ORU, ce arat̃ o persoanz̃ kare face orĩ aṽk̃raz̃ ce-
va; kym seriere, scriitoru, (ce serie).

2° ORIU, ce arat̃ uñ lok̃ unde se face saș se aṽk̃raz̃
ceva: scriere scriitoriu, laborare laboratoriu, dormire
dormitoriu.

3° Cele în ORU, skim̃ṽndyse în URA, arat̃ ideea saș în-
semñarea ver̃ṽṽi personifikat̃, ka s̃ṽ zik asfel, kare per-
sonifikag̃ie saș este aktiṽ p̃rekym dela nascere, nascatoru,
p̃ria p̃reskṽtare natoru, naturâ, saș este pasiṽ, kym fa-
cere făc̃toru, făptoru, făpturâ.

4° MINTU, mi MENTU are mai ațca însemñare ky URA; kym
coborâmintu coborâtura, injurâmintu injureturâ; ky toate
k̃ṽ cele în URA scamb̃ñ ceva mai pasive. Ațecerea din
aceste dob̃ terminag̃i s̃ṽ la ṽreka mi r̃ṽṽṽa skriṽtorṽṽi

ши ла întâmpina konsoanelor че се аѣаь вв борба де ри-
дъчинъ.

5° АТУ, ИТУ, СУ, ШИ УТУ че, ввсемнеазь патимъ ши време
trekuty, кум: mîncare mancatu, audire auditu, înțelegere
înțelesu, vedere vedutu.

6° Дела ачесте патру т рминації ши аателе, де вом скоате
не у, ши вом аѣора не ле, се фак аате борбе, ириу каре,
идеа вв о фиинць метафизикъ саъ мораль, ирекум: decla-
matu declamatie, misu trimisu commisu commisie, pro-
ductu producție. Ачесте terminaції вв латинече сунт вв
іо, ши дъне idioma де оице а лимбъ ромънеці, фькьод
numinativа ка вв абаатив, ар тревви съ се факъ іоне саъ
іоне: educatio, educațione, educățiune, educăciune; ввсь
вв ачестеа ка ши вв аателе ши а пьстрат лимба румънеаскъ
маъ мхат де кьт чеде ааате лимбъ, ввсьири аае лимбъ че се
скриа о датъ вв Рома.

7° ОСУ, че ввсемнеазь о авере вв сине а идеѣ ши каре се
абааисеазь кь: ПА вв де, саъ кь пьепозиціе кь; кум: lumi-
nă, luminosu (че аре луминъ, пайн де луминъ саъ кь лъ
минъ); пору, поросу (кь поръ саъ пайн де поръ).

8° АЛУ ши ІЛУ, че ввсемнеазь о пьсесіе ши каре се абааи-
сеазь маъ адеца вв казна џенетив; кум іоцу, іоцалу (аа ас-
кьаѣ); грămatică, gramaticalu (де грămatikъ); facere,
facilu (де фькьт, адикъ аесне).

9° ІВУ че есте маъ де о иistere кь АЛУ ши ІЛУ, кь деос-
вире кь маъ адеца АЛУ се абааисеазь вв џенетива кь арти-
кол ши ІВУ, фьрбь артикол; кум: guveru іоцалу (гьвѣрнъ
аа локьаѣ) саџу numinativu (казу де нумире).

10° ВІЛУ, че ввсемнеазь канавитате ши се абааисеазь кь
пътинџос, вьн, ириимитор де...; кум: simțire, simțibilu,
mutare mutabilu (ириимитор, пътинџос де а се мута).

11° ТАТЕ, каре персонафикъ кьааитатеа аџективіаор позі-
тив; кум: lunu bunătate, кум ши кьааитџіе араџате

pric ajektivele terminate în osu, alu, ilu, bilu; generosul generositate, moralu moralitate, facilu, facilitate, simțibilu simțibilitate...

12° ICU, ce arată o posesie ka mi chele în alu mi ivu, mi se abalisează iar în uenetiv; kym poeta, poetica (de poetă) musă musicu. Acestă terminație este grecească.

13° ESCU, ce arată iar o posesie; kym: cavaleru cavalerescu, pittoru (зрѣвъ) pittorescu.

14° ÎME, ce însemnează o adunație la un loc și mai multă oamenii săi kvalitativ; kym: boieru boierime, june junime, neguțatoru neguțatorime.

15° ETU ce însemnează o adunație de pomi, kym: frasiu frasinetu, pomu pometu... Aceste două terminații în ÎME și ETU se numesc colective.

16° ÎNȚA și ANȚA, care personifică ideea săi infinitivă și verb; kym credere credință, aliare alianță, prevedere prevedință, constare constanță. TATE personifică ajektivii, și ȚA verbi.

17° ARU, ce însemnează mai mult meserie; kym: pescaru, lemnaru.

18° ACIU, ce are mai acasă însemnare kx oru, kym: răpire răpitoru răpaci, fugire fugătoru fugaci.

19° Pre alții acestă se mai adaugă și terminațiile care însemnează săi micșorează; kym: omu, omoiu omulețu kym mi chele femeii care sunt multe în limba noastră ka și în italiană.

Sekotind o răbdare care poate să fie de natură a primi toate propozițiile, avem din trăsura 17 vorbe din care putem deduce din fie care cuvânt la 19 alte vorbe skimberd terminația. Așa s'ar face la trebură diu tr'o răbdare o familie cuvânt la 327 vorbe, toate pe înțeleasă Română, de va vrea de seamă la însemnarea fie-căria propoziții și fie-căria dispoziții.

BATERE	BATTERE
bătătoru	battatore
bătutu	battuto
bătută	battuta
bătămîntu	batimento
bătătură	battitura
bătălie, bătaie	battaglia
batalionu	battaglione
bătăioră	battagliola
bătăiare	battagliare
bătăiaşu	battagliatore
bătăiată (ame- st cu)	battagliata
bătălierescu	battaglieresco
bătăiosu	battagliereso
bătăiesce	battaglievolmente
bateletă	battellata
bateletu	battelletto
batelu	battello
batelanţi	battellanti
bătaiu	battaglio
baterie	batteria
bate-lăuă (ba- tilău)	battilano
batauru	battilero
bătaie, baticorn	battito, batti- core
abbatere...	abbattere...
desbatere...	disbattere...
combatere...	combattere...
rebatere...	ribattere...
străbătere...	strabattere...
resbatere	—

BINARE	BUNARE
binare (i)	combinare
combinatoru	combinatore
combinatu	combinato.
combinaţie	combinazione
desbinare (i)	scombinare
BUNU	Buono
bunătate	bonitate, bonita- de, bonità
bunece	bonizia
bunică	nonna
bunaça	bonaccia
bunăçare	bonacciare
bunăçiosu	bonaccioso
bunariu	bonario
bunărietate	bonarietàe
inbunare...	inbonire...
resbunare...	vendicare...
inbunătăţire...	bonificare...
nebunu	pazzo
nebanie	pazzia
nebunaticu	scherzevole
nebunesce	pazzamente
străbunu	bisavolo
bine	bene
binecuvîntare	benedire
beneficiu...	beneficio...
binevoînça...	benevolença
binevoiu	benevole

(1) Desghinare, nu e indoială que este desbinare făcîndu pe b, g ca la bine ghine.

CADERE	CADERE
cađu	caso
cađătoru	—
cađutu	caduto
cađăturâ	cadimento, ca- duta
cadaveru	cadavero
cadavericu	cadaverico
cadaverosu	cadaveroso
cađingâ	cadenza
cađetu	cađetto
scâdere ...	scadere ...
decâdingâ	decadenza
precâdere	—
incâdere	incadere
CAPERE	CAPERE
capabilu	capace
capacitate	capacità
incâpere	capere
incepere	principiare
pricepere	percipere
concepere	concepere
principiu	principio
scâpare	scapare
CERNERE	CERNERE
cernitoru	cernitore
cernutu	cernuto
concernere	concernere
concerningâ	concernenza
concernutu	concernente
discernere	discernere (scern:)

discernëtoru	discernitore
discernëment	discernimento
discerningâ	discernenza
CERTARE	CERTARE
ceartâ	certame
concertare	concertare
concertatu	concertato
concertu	concerto
descertare	discerre (scerre)

CHIARU   **CHIARO**
CLARUS

chiarare	chiarare
chiareçe	chiarezza
chiarificare	chiarificare
chiarificație	chiarificazione
chiaritate	chiarità
chiarinâ (haut- bois)	chiarina
chiarurâ	chairore
chiaroscurare	chiaroscurare
chiaroscuru	chiaroscuro
dechiarare	dechiarare
	(d, dis, s)
dâchiarire	dichiarire
declaratoriu	dichiaratorio
dechiarâmintu (s)	dichiaramen- to (s)
dechiarativu	dichiarativo
dechiaratie	dichiarazione
schiaratoru	schiaratore
schiaarea (o earbâ)	schiaarea
preclaru	preclaro

CHIAMARE CHIAMARE

CLAMARE

chiamâtru	chiamatore
chiamată	chiamata
chiamămîntu	chiamamento
declamare	declamare
declamatoru	declamatore
declamatoriu	declamatorio
declamație	declamazione
esclamare	esclamare
esclamatoru	esclamatore
esclamativ	esclamativo
esclamație	esclamazione
proclamare	proclamare
prochiamare	
proclamație	proclama
proclamatoru	proclamatore

CHIDERE CHIUDERE

CLUDERE

închidere	inchiudere (clu)
închisu	inchiuso
înclusă	inclusa
deschidere	dischiudere
conchidere	conchiudere (clu)
conclucie	conchiusione (clu)
concludent	concludente
conclusiv	conclusivo
înclusiv	inclusivo
conclusu	concluso

CHINARE CHINARE

CLINARE

clină	china
clinămiata	chinamento

clinătură

chinatura

clinată

chinata

acclinare

acchinare

declinare

declinare (chi)

diclinare

declinație

declinazione

declinabilu

declinabile

declivă

declive

declivitate

declivită

înclinare

inclinare

înclinație

inclinazione

înclinare

inclinare

înclinabilu

inclinabile

înclinatu

inclinato

înclinație

inclinazione

schinieră

schiniera

armă spre apărarea pulpelora

DARE

DARE

DONARE

dată

data

daterie

dateria

datariu

datario

dătătoru

datore

dativ

dativo

datu

dato

daru

grazia

darnie

generoso, liberale

datoru

debitore

datorie

debito

donație

donazione

danie

donătoru

donatore

dănuitoru

donatoriu	donatorio
donativu	donativo
donaturâ	donatura
addaesu....	aggiunta
condonare (iertare)	condonare
condonatoru	condonatore
condonabilu	condonabile
condonație	condonazione
desdare (coborîre)	disdare
predare	predare
prêdâ	preda
prêdaciû	predace
prêdâmîntu	predamento
prêdâtoru	predatore
dedare	addarsi
sdatu	sdato
editoru	editore
ediție	edizione
stradâ	srada
strâdare	stradare
strâdanje...	diligenza
trâdare	tradire
DORMIRE	DORMIRE
dormitoru	dormitore
dormitoriu	domitorio
dormiturâ	domitura
dormiție	dormitione
dormitare	dormigliare
dormaciû	dormalfuoco
addormire	— addormentare (in)
addormitare...	addormentare...
addormitu	indormito
condormire	condormire (lat.)

redormire	raddormentare
întredormire	sonneccchiare
	sonneforare

ducere**ducere**

ducâ	duca
dûcesâ	duchessa
ducatu	ducato
ducâtoru	duttore
ducêturâ	—
ducie	ducea
ducalu	ducale
adducere-oru	— adducitore
conducere	conducere
conducêtoru	conducitore conduttore
condutâ	condotto
conducevolu	conducevole
conducibilu	conducibile
conducemîntu	conducimento
deducere (se)	dedurre (si)
dedusu	dedotto
deducție	deduzione
întrodúcere (in)	introdúcere
întrodúcibilu	întrodúcibile
întrodúcemîntu	întrodúcamento
întrodúcêtoru	întrodúcitore
întrodúcție	întrodúcione
producere	producere
productu	prodotto
productivû	produttivo
producentu	prodacente
producêtoru (autoru)	producitore
productie	produzione

reducere	reducere (ri)
reducemîntu	reducimento
reductivu	reduktiv
reductibilu	reduktivibile
reducție	reduzione
traducere	tradurre
traducătoru	traducitore
	traduttore
traducție	traduzione
educare	educare
educătoru	educatore
educație	educazione

FACERE FARE
(facere, lat.)

facilu (de făcutu)	facile
facilitate	facilità
facilitare	facilitare
difficilu	difficile
face-reu	facinale
făcēmîntu	facimento
facinorosu (proclatu)	facinoroso
făcătoru	facitore
facultate	facultà
facultosu	facultoso
facultativu	facultativo
facendieru	facendiere
fașă	faccia, facie
fășată	facciata
fachinu (hamalu)	facchino
fachinerie	facchineria
faceție	facezia
facibilu	facitojo
affacere	affare

confacere (se)	confarsi
confăcinșă	confacenza
confacibilu	confacevole
desfacere	disfare
desfășă	disfata
desfăcătoru	disfacitore
prefacere	riparare
prefașă	prefazio
prefațu	prefato
refacere	rifare
refăcătoru	rifacitore
refăcătură	rifacimento
străfacere	strafare

și toate quele cu ficare, cum:
clarificare..., calcificare..., verifi-
care..., etc.

FERIRE FERIRE
(subt alta însemnare)

conferire	conferire
conferinșă	conferenza
conferentu	conferente
deferire	deferire
deferinșă	deferenza
deferentu	deferente
differire	differire
differēmîntu	differimento
differentu	differente
differinșă	differenza
differențialu	differenziale
differenșiare	differenziare
inferire...	inferire...
preferire	preferire
preferinșă	preferenza
preferibilu	preferibile

preferămintu	preferimento
proferire	proferire
referire	referire
referendaru	referendario
referămintu	referimento
sufferire	sofferire
sufferitoru	sofferitore
sufferință	sofferenza
sufferibilu	sofferevole
sufferămintu	sofferimento
străferire	traferire

FLARE

flată	flato
flatuosu	flatuoso
flatuositate	flatuosità
flautu . . .	flauto . . .
afflare	trovare
afflătoru	trovatore
conflare	conflare (lat.)
gonfare	gonfiare
conflatu	conflato
conflătură	—
conflătoru	conflator (lat.)
conflătoriu	conflatorium (lat.)
inflare	gonfiare
inflătură	inflazione
inflatu	infiato
proflare	proflare (lat.)
sufflare	soffiare
sufflât. ru	soffiare
sufflătură	soffiatura
sufflătoriu	—
suffietu	anima > <i>ἀνεμος</i>

resufflare	respirare
resuffletu	soffiamento
resufflătură	respirazione
resufflativu	respirativo
desinflare	sgonfiare

FRÊU

FRENO

frênare	frenare
frênaru	frenajo
frênătoru	frenatore
frênelă	frenella
frênelu (aça de- subt limbă)	frenelo
affrênare (apu- ne frêul,)	affrenare
infrênare (a ține infrêu)	infrenare
infrênătură	infrenamento
desfrêu	sfrenamento
desfrênare	disfrênare
renfrênare	raffrenare

LEGARE

LEGARE

(legare, și ligare lat.)

legă	lega
legatoru	legatore
lagataru	legatario
legatu	legato
legătură	legatura
legăturiță	legatuzzo
legație	legazione
leganță	leganza
legămintu	legamento

lege	legge
legalu	legale
legalitate	legalità
legalizare	legalizzare
legalizație	legalizzazione
legislație	legislazione
legislatoru	legislatore
legislativu	legislativo
legislatură	legislatura
legistu	legista
legitimu	legittimo
legitimă	legittima
legitimitate	legittimità
legitimare	legittimare
legitimamente	legittimamente
legitimație	legittimazione
lealu	leale
lealtate	lealtà
allegare	allegare
allegatoru	allegatore
allegăție	allegazione
allegămîntu	allegamento
collegare	collegare
collegă	collega
colleganță	coleganza
collegămîntu	collegamento
collegatu	collegato
collegație	colegazione
collegiu	collegio
collegiare	collegiare
collegialu	—
collegiată	collegiata
delegare	delegare
delegatu	delegato
delegație	delegazione

deslegare	dislegare (di)
deslegalu	disleguale
desleancă	disleanza
elegantu	elegante
deslegatu, desnodat, ușoru	
eleganță	eleganca
prelegare	prelegare (lat.)
prelegatu	—
relegare	relegare
religie	religione
religionaru	religionario
religiosu	religioso
religiositate	religiosità
nereligie . . .	irreligione
nelegiuire	delitto
nelegiuitu	exlex (lat.)

și toate câte se termină în legiu;
cum: privilegiu, sacrilegia etc.

LEGERE   LEGERE
(λέγω)

lecție	lezione
legendă	leggenda
legendariu	leggendario
legiu	leggio
legie, legionu	legione
legionaru	legionario
allegere (<i>διαλέγειν</i>) *	eleggere
allegătoru	elettore
allegibilu	eleggibile
allegibilitate	eleggibilità
allectivu	elettivo
alesu	eletto

* ἀπολέγειν.

allectoralu	elettorale
culegere (<i>συλλέγειν</i>) —	colleggere
	(lat.)
collectă	colletta
collectivu	colletivo
collectoru	collettore
collectorie	collettoria
collecție	collezione *
collibetu	collibeto
prelegere	prelegere (lat.)
prefector	—
prelectu	—
relegere	rileggere
logica	logica
logicalu	logical
logicu	logico
sylogismu	sillogismo (1)
prologu	prologo
prologare	prologare
prologistu	prologista
apologu	apologo
apologie	apologie
etc.	

și toate unele compuse din *λόγος*,
 que vine dela *λέγω*, *λέγειν*, *λέγε-ν*
 deric: lege-re.

Locu	Loco
locare	locare
locuire....	habitare....
locatoru	locatore
localu	locale

(1) *συν* = cun, de unde *syll-*
gismu = *lullgismu*.

localitate	locatã
locandã	locanda
locandieru	locandiere
locatie	locazione
locuțu	luoghiucciuolo
locuție	locuzione
locotenentu	locotenente
locotenuingã	locotenenza
locustã	locusta
allocare	alloccare
allocație	allocuzione
conlocare	collocare
conlocatie	collocazione
conlocuție	collocazione
conlocãmînt	collocamento
elocuție	elocuzione
deslocare	dislocare
deslocatie	dislocazione
	dislogamento
relocare	rilogare
oblocu	—
oblocare	—
oblocuție	—
oblocutoru	—
prelocare	—
prelocuție	—
prelecție	— (lat.)

MITERE MITERE (lat.)

trimitere	inviare
trimitu	inviato
misie	missione
misionaru	misionario
amitere	amittere (lat.)

amisie	amissio (lat.)
admitere	ammettere
commitere	comittere (lat.)
commisu	commiso
commisie	commissione
commisionaru	comissionario
commisariu	comissario
commisurâ	cimmissura (lat.)
demitere	demittere
demisu	dimesso
demisie	dmissione
emitere	emittere (lat.)
emisie	emissione
emisariu	emissario
ommitere	ommettere
ommisie	ommissione
premitere	praemittere (lat.)
premisu	praemissus —
promitere	promettere
promisie	promissione
compromitere	compromettere
compromisu	compromesso
remitere	remittere (lat.)
remisie	remissione
remisibilu	remissibile
transmitere	transmettere
transmisie	transmissione
transmisibilu	transmissibile

MURIRE

muritoru
moribondu
mortu
môrte
mortalu

MORIRE

—
miribondo
morto
morte
mortale

mortalitate	mortatità
mortesece	mortamente
morteciune	morticino
mortiferu	mortifero
mortificu	mortifico
mortificare	mortificare
mortificație	mortificazione
mortoriu	mortorio
mortaru	mortajo
mortalii (ves-	mortalia (lat.)
mintete de môrte)	
mortuosu	mortuosus (lat.)
ammortare	ammortare
ammortamentu	ammortamento
ammortire	ammortire
ammortizație	ammortizzazione
commurire	commorior (lat.)
desmortire	—
smurire	smorire
smortire (smolire)	smortire
smortu (smolitu)	smorto
smorturâ	smortore
ommore	uccidere
ommoru	assassinio
premuriu	premorire
premortu	premorto
remurire	—
remortu	rimorto
strâmortire	stramortire
(leşinare)	
întremurire	tramortire

MUTARE

mutație
mutâtoru

MUTARE

mutazione
mutatore

mutătură	mutamento
mutabilu	mutabile
mutabilitate	mutabilită
mutătoriu	mutatorium (lat.)
commutare	commutare
commutație	commutazione
commutabilu	commutabile
demutare	demutare (lat.)
demutație	demutatio —
promutare	promutare —
promut (prămut promutum —	
promutație	promutazione
remutare	rimutare
remutație	rimutazione
remutabilu	rimutevole
strămutare	tramutare
stămutație	tramutazione
strămutabilu	

NASCERE   NASCERE

născătoru	genitore
născință	nascenza
născemîntu	nascimento
născibilu	nascibilis (lat.)
născutu natu *	nato, natus (lat.)
natura	natura
naturalu	naturale
naturare	naturare
naturalizare	naturalizzare
naturalizatu	naturalizzato
naturalitate	naturalità
naturaliu-î	naturalia (lat.)

* Natu, plur: nași + Romae =
Romanași = născuți la Roma.

natalu	natale
nataliții	natalitia (lat.)
nativu	nativo
nativitate	nativită
naturalificare	naturalificare (lat.)
nație	nazione
naționalu	nazionale
naționalitate	nazionalità
adnatu (nă-	adnatus (lat.)
scutu după testa-	
mentul' părinților)	
cumnatu	cognato
cumnăție	cognatione
connascere	connascere
connăscutu	connatus (lat.)
connaturalu	connaturale
connaturare	connaturare
connaționalu	conationale
desnaturare	disnaturare
desnaturatu	disnaturato
desnaturalizatu	disnaturalizzato
innăscere	innascor (lat.)
innăscutu	innato
obnatu	obnatus (lat.)
pro-născutu	procreatus (lat.)
renăscere...	renascere...

NOSCERE   NOSCERE

notu	notus (lat.)
notă	nota
notabilu	notabile
notabilitate	notabilită
notaru	notaro

notare	notare	connubialu	connubiale
notărie	notarea, noteria	connubilu	connubile
notariatu	notariato	denotare	denotare
notevelu	notevole	denotație	denotazione
notificare	notificare	denunțiare	denunziane
notificație	notificaziene	denunție	denunzia
notiție	notizia	desnobilire	snobilire
noție	nozione	desnobilizare	snobilizare
nobilu	nobile	ignorare	ignorare
nobilitate	nomilită	ignorantu	ignorante
nobilime	— (nobilitame)	ignoranță	ignoranza
nobilire	annobilire	incognitu	incognito
nobilizare	nobilizare	prenotare	prenotare
nobilismu (1)	—	prenoție	prenozione
nunție	nunzia	obnunțiare	obnuntiare (lat.
nunțiu	nunzio	obnunțiație	obnuntiatio (lat.
nunțiare	nunziare	prenunțiare	prenunziare
nunțiatu	nunziato	prenunțiere	praenoscere (lat.
nunțiatoră	nunziatura	prenotatu	praenotatus (lat.
internunțiu	internunzio	prenoție	praenotio —
nunță...	noce...	pronunțiere	—
annotare	annotare	pronosticu	pronostico
anotație	annotazione	pronosticare	pronosticare
annunțiare	annunziare	pronosticatoru	pronosticatore
annunțiatoru	annunziatore	pronoscință	pronosticanza
annunțiatoră	annunziatura	pronubu	pronubo
annunție	annunzio	pronunțiare	pronunziare
cununțiere	conoscere	pronunție	pronunzia
cununțieră	conoscenza	pronunțiatoru	pronunziatore
cunoscibilu	conoscibile	renunțiare	renunziare
cunoscătoru	conoscitore	renunție	renunzia
cunoscătoră	conoscitura	renunțiu	renuntius (lat.)
connubiu	connubio	renobilire	renobilire
		necunoscutu	ignoto, ignorato
		necunoscință	(inconosciuto)

(1) Nobilismul' este un barbarismu în limba latină.

PARARE	PARARE
appârare	apparare
(cu alta însemnare).	
comparare	comparare
comparativu	comparativo
comparabilu	comparabile
comparație	comparazione
preparare	preparare
preparație	preparazione
preparativu	preparativo
preparatoriu	preparatorio
reparare	reparare
reparație	reparazione
reparatoru	reparatore
reparabilu	reparabile
suppârare	supparare (lat.
(cu alta însemnare)	

PARERE	PARERE
apparere	apparire
apparentu	apparente
apparință	apparenza
apparimentu	apparimento
apparție	apparizione
compârere	comparire
comparință	comparita
compârute	comparso
despârere	disparire
desparință	disparenza
desparebilu	disparevole
transparentu	transparente
transparință	transparenza

PARTE	PARTE
parțialu	parziale
parțialitate	parzialità
pârtenire	parzialeggiare
pâticea-le	particella
particulâ	particola
particularu	particolare
particularitate	particolarità
particularizare	particolarizzare
paticularizație	particolarizza- zione
partisanu	partigiano
partiție	patizione
pârțire	partire
pârțitoru	partitore
pârțâșire	parteggiare
participare	participare
participiu	participio
participanță	participanza
partor	partor (lat.
partibilu	partibilis —
appartenere	appartenire
appartenință	appartenenza
appartamentu	appartamento
compârșire (se)	compartire (si)
compârțâșire	compartecipare
compartmentu	compartimento
compârțitoru	compartitore
depârțare (se)	departirsi
departamentu	dipartimento
depârțauca	dipartenza
departâ	dipartita
departe	indisparte
despârțire	dispartire

despărțire (se)	dispartirsi
despartitoru	dispartitore
împărțire . . .	partire . . .
repartire	ripartire
repartiție	ripartizione
neîmpărțibilu	imparlibile
nepărțecire	imparzialită
nepărțenitoru	imparziale

PASU

PASSO

pasare	passare
pasată	passata
pasere	passera
pasabilu	passabile
pasagiu	passagio
pasegiu	passeggio
pasegiare	passeggiare
pasegieru	passeggiaro
pășire	marciare
pasaportu	passaporto
pasatempu	passatempo
appăsare	appressare
appasire	appassire
compasu	compasso
compasare	compassare
depasare	oltrapassare
propasu	propassus (lat.
propășire	—
repasare	ripassare
spasu	spasso
spasare	spassare
străpasare	trapassare
străpasu	trapassamento (trepas)
străpasabilu	trapassabile

PES, PEDE (lat.) PIEDE

pedestru	pedester (lat.
pedestrima	infanteria
pedică	pedica (lat.
împedica	—
pedă (urma)	peda (lat.
pedalu (d'un picioru)	pedalis —
pedaneu	pedaneus —
pedariu (cavaleru)	pedarius —
pedătură (măsura)	pedatura —
pedeplană	pedeplana —
pedulu	pedulis —
pedulă (calșăminte)	pedulla —
pedestalu	pedestale

PERIRE

PERIRE

pericolu	pericolo
periclosu	pericoloso
pericolare	pericolare
perisabilu	perissable (fr.
coperire	coprire
coperitură	copritura
coperemintu	coprimento
copertă	coperta
coperchiu	coperichio
coperchielă	coperchiella
coportină	copertina
descoperire	discoprire

RUGARE ~ ROGARE

rugaciune	rogatio (lat.
rugătoru	rogator —
rugătoriu	rogatorium —

arrogare	arrogare
arrogantu	arrogante
arroganță	arroganza
derogare	derogare
derogatoriu	derogatorio
derogabilu	derogabile
derogație	derogazione
prerogare	praerogare (lat.
prerogație	prerogazione
prerogativă	prerogativa
prorogare	prorogare
prorogație	prorogazione
prorogativă	prorogativa
interrogare	interrogare

RIDERE

RIDERE

risu	riso
risibilu	risibile
risibilitate	risibilită
ridicula	ridicolo
didiculosu	ridicoloso
deridere	deridere
derisie	derisione
deridătoru	deriditore
derisibilu	derisibile

PLERE

PLERE (lat.

plinu	pieno
plinătate	pientadine
plinegă	pienezza
pleniluniu	plenilunio
plenipotentu	plenipotenziare
plenipotință	plenipotenza

plenariu	pl-nario
plinire	
compluire	compiere
compliațură	compimento
complimentu	complimento
complimentare	complimentare
complimentosu	complimentoso
deplinire	
inplinire	
indeplinire	remplir (fr.)
replinire	
implere (umplere)	impiere

PORTU

PORTO

portare	portare
portătoru	portatore
portătură	portatura
portabilu	portabile
pörtă	porta
portică	portella
portafoliu	portafogli
portatină	portatina
portată	portata
portatilu	portatile
apportare...	apportare...
comportu	comporto
computare (se)	comportaresi
computabilu	comportabile
deportație	deportazione
espurtare	esportare
esportație	esportazione
espurtabilu	esportabile
importare	importare
importație	importazione

importantu	importante
importançâ	importanza
importunare	importunare
importunu	importuno
importunitate	importunità
rapportu	rapportamento
rappurtare	rapportare
rappurtâtoru	rapportatore
rapportație	rapportazione
reputare	riportare
transportu	transporto
transportare	transportare

PRINDERE   PRENDERE

prindêtoru	prenditere
apprindere	apprendere
coprindere	comprendere (lat.
deprindere	avvezzerè
desprindere	—
reprindere	riprendere
surprindere	sorprendere
iatreprindere	intraprendere

PUMNU   PUGNO

pumnâ	pugna
punnare	pugnare
pumnâtoru	pugnâtere
pumnaciu	pugnace
punatoriu	pugnatorius (lat.
impunare	impugnare
impumnâturâ	impugnatura
impunnatie	impugnazione

impumnabilu	impugnabile
propumnuare	propugnare
propunnatie	propugnazione
repumnuare	repugnare (ri)
repunnancâ	repugnauza
repunnatie	repugnazione

PUNERE

PONERE

punêtoru	ponitore
punêturâ	ponimento
pusu	posto
appusu	ponente
appuselu	ponentello
posiție	posizione
positivu	positivo
positurâ	positurâ
postâ	posta
postilionu	postiglione
appunere	tramontare
compunere	componere
compunêtoru	componitore
compunecchiare	componicchiare
compunemintu	componimento
compositu	composito
composiție	composizione
compositoru	compositore
compostâ	composta
depunere	deporre
depunentu	deponento
depunemintu	deponimento
depositu	deposito
depositare	depositare
depositoriu	depositario
depositerie	depositeria

espanere	esporre
espositoru	espositore
espusu	esposto
esposiție	esposizione
spanere	sporre
spunătoru	sponitore
dispunere	disporre
disposiție	disposizione
impanere	imporre
imponentu	imponente
impunătoru	imponitore
impunémentu	imponimento
imposiție	imposizione
oppanere	opporre
oppositoru	oppositore
oppositu	opposito
opposiție	opposizione
prepanere	preporre
prepusu	preposto
(cu altă însemnare)	
preposiție	preposizione
propanere	proponere
propunémentu	proponimento
propositu	proposito
proposiție	proposizione
propositura	propositura
repanere	riporre
(cu alta însemnare)	
repusu	riposto
reposare	riposare
repositu	riposato
repositoriu	ripositorio
repausu	riposu
repostă	riposta
suppanere	supporre

suppusu	supposto
supposiție	supposizione
supponibilu	supponibile
suppositivu	suppositivo
transpanere	transporre
transposiție	transposizione

SEMNU

SEGNO

semnuțu	segnuzzo
semnare	segnare
semnătoru	segnatore
semnătură	segnatura
semnariu	signarius (lat.
semnație	signatio —
semnătoriu	signatorius —
semnalu	segnale
semnălare	segnalare
semniferu	signifero
(stegarū)	
semnificare	significare
semnificauță	significanza
semnificație	significazione
semnificativu	significativo
assemnare	assegnare
assemnație	assegnazione
assemnabilu	assegnabile
assemnătură	assegnamento
consemnă	consegna
consemnare	consegnare (si)
consemnatoriu	consegnatorio
consemnație	consegnazione
desemnu	disegno
desemnare	disegnare
desemnătoru	disegnatore

desemuătură	disegnatura
desemnetu	disegretto
însemnă	insegna
resignare	risegnare
resignație	risegnazione

SIMȚIRE

SENTIRE

simța	senso
simțitate	sensatezza
simțiment	sentimento
simțimentalu	sentimentale
simțimentalismu	—
simțiciune	sensazione
simțibilu	sensibile
simțibilitate	sensibilità
simțitivu	sensitivo
simțualu	sensuale
simțualitate	sensualità
simțitoru	sentitore
simțitoriu	sensorium
simțită	sentita
sentință	sentenza
sentențiare	santenziare
sentențiosu	sentenzioso
sentinu	sentinus (lat.
simțiferu	sensifer —
simțificare	sentificare —
consimțire	consentire
consimțimentu	consentimento
consentaneu	consentaneo
presimțire	presentire
presimțimentu	presentimento
resimțire	risentire
reăsimțire	—

reăsimțimentu	rissentimento
străsimțire	trasentire

SCRIERE

SCRIVERE

scriitoru	scrittore
sciitoriu	scrittojo
scriptură	scrittura
scripturalu	scritturale
scribu	scribe
conscriere	conscrivere
conscrisu	conscritto
descriere	descrivere
descriptivă	descrittivo
descripție	descrizione
descriptibilu	descrivibile
înscriere	inscrivere
înscripție	inscrizione
prescriere	prescrivere
prescriptu	prescritto
prescripție	prescrizione
proscriere	proscrivere
proscrisu	proscritto
proscripție	proscrizione
rescriere	riscrivere
rescripta	riscritto
rescripție	riscrizione

STARĂ

STARE

stanță	stanza
stantu	stante
stabilu	stabile
stabilire	stabilire
stabilimentu	stabilimento

stabilitate	stabilità
staulu	stallo
staulonu	stallone
staliu	stallio
stâruire	persistare
statornicu	constante
statornicie	costanza
statu	stato
stație	stazione
statică	statica
staticu	statico
statistu	statista
statisticu	statistico
statică	statistica
statuă	statua
statuaru	statuario
statuarie	statuaria
statuire	statuire
statură	statura
statutu	statuto
constare (cu)	constare
constanță	constanza
constituire	ccstituire
constituție	constituzione
constitutivu	constitutivo
constituentu	constituente
costare	costare
distare	distare
distanță	distanza
înstare	instare
înstanță	istanza
întantu	istante
restare	restare (ri)
restaurare	ristorare
restauratoru	ristoratore

TEMPLU	TEMPLO
	templum (lat.)
têmplaru	tempiario
templieru	tempiere
têmples	tempia
contêmplare	contemplare
contêmplător	contemplatore
contêmplătură	contemplamento
contêmplatu	contemplato
contêmplație	contemplazione
contêmplativu	contemplativo
contêmplativă	contemplativa
contêmplabilu	csntemplabile
intêmplare...	avvenire, acca- dere
	intempestus (lat.)

TIMPU	TEMPO
timporalu	temporale
timporalitate	temporalità
timporaneu	temporaneo
temperare	temperare
temperamentu	temperamento
temperantu	temperante
temperanță	temperanza
temperatu	temperato
temperație	temperazione
temperatru	temperatore
temperatură	temperatura
temperativu	temperativo
têmpestă	tempesta
tempestosu	tempestoso
astêmpere	attêmpere

contêmpêrare	contemperare
contemperament	contempera- mento
contemperăție	contemperazione
contimporan	contemporaneo
destêmpêrare	distemperare
destêmpêrançâ	distemperaaza
destemperamentu	distempera- mento
estimporan	estemporaneo
estimporalu	estemporale
nestêmpêratu	intemperante
nestêmpêrançâ	intemperaaza
restêmpêrare	ritemperare
rêstêmpire	tempesta
stêmpêrare	stemperare
sêmpêratu	stemperato
stêmpêrançâ	stemperanza
stêmpêramentu	stemperamento

TINDERE   TENDERE

tindâ	tenda
tendingâ	tendenza
tindetâ	tendetta
tendinu	tendine
tendinosu	tendinoso
attindere	attendere
attindentu	attendente
attentivu	attentivo
attenție	attenzione
attentatu	attentato
attentoriu	attentorio
contindere	contendere
contindentu	contendente

contindinçâ	contendenza
contindêtoru	contenditore
destindere	distendere
destindêturâ	distenditura
destinsu	distenso
destinsie	distensione
estindere	estendere
estinsu	estenso
estinsie	estensione
întindere . . .	intendere (lat.
pretindere	pretendere
pretindentu	pretendente
pretindinçâ	pretendenza
pretinsu	—
pretinsie	pretensione
protindere	protendere
retindere	ritendere
stindard	stindardo
stindardieru	stindardiere
stindalu	stindale

**TRIBUIRE   TRIBUERE (lat.
> tribus**

tribunu	tribuno
tribunâ	tribuna
tribunalu	tribunale
tribunatu	tribunato
tribunescu	tribunesco
tributu	tributo
tributaru	tribario
attribuire	attribuire
attribuitu	attributo
attribuție	(attribuzione)
contribuire	contribuire

contribuente	contribuente
contribuitoru	contributore
contributu	contributo
contribuție	contribuzione
contribulu	contribulis (lat.)
destribuire	distribuire
destribuitoru	distributore
destribuție	distribuzione
destributivu	distributivo
îtribuire	îtribuire (lat.)
retribuire	retribuire
retribuție	retribuzione

TRUNCHIU

TRONCO

trunchiuletu	troneconcello
trunchiare	tronecare
trunchiatoru	troncatore
trunchiatu	troncato
trunchiaturâ	troncamento
trunculi	trunculi (lat.)
trunculatu	trunculatus —
destrunchiare...	distruncare (lat.)
obtrunchiare	obtruncare —
pretrunchiare	praetruncare —

TURNARE / TORNARE (lat. IRE)

turnu	torno
turneare	torneare
turneu	torneo
turneamintu	torneamento
turnaru	torniajo
atturniare	attorniare
atturneatu	attorneato
atturniament	attorniamento
conturnu	contorno
conturnare	contornare

deturnu	detour (fr.)
deturnare	distornare
îturnare	tornare
îturniare	intorneare
returnare	ritornare
returnatâ	ritornata
returnelu	ritornello
resturnare	sconvolgere
sturnare	stornare

UNU

UNO

anime	initâ
unitate	initâ
unicu	unico
uniu	unius (lat.)
uniație	—
unire	unire
unitu	unito
unitivu	unitivo
unitoru	unitore
uniturâ	unimento
unanimu	unanime
unanimitate	unanimitâ
unicornu	unicorno
uniformu	uniforme
uniformâ	uniforma
uniformitate	uniformitâ
unigeno	unigeno
unicoloru	unicolorus (lat.)
unicultoru	unicultor —
unijugu	unijugus —
animanu	animanus —
unimodu	unimodus —
uniolâ (o earbâ)	uniola —
univers	universo

universitate	università	visu - -	visum (lat.
universalu	universale	visie	visione
universalitate	universalità	visionariu	visionario
universalizare	universalizzare	visualu	visuale
univiră	univira (lat.	visualitate	visualitas (lat.
iniviratu	univiratus —	vedenie	visione
unioculu	unioculus —	vegghiere	vegghiare
univocu	univocus —	invedere	invidere (lat.
adunare	adunare	invidie	invidia
adunămîntu	adunamento	invêdătoru	invidiaore
adunătoru	adunatore	invidiosu	invidioso
adunătură	—	invidu	invido
adunancă	adunanza	invidiabilu	invidiabile
adunată	adunata	invidiare	invidiare
adunație	adunazione	prevedere	prevedere
adunabilu	—	prevedință	previdenza
desunire	disunire	prevêdēmîntu	prevedimento
desunie	disunione	prevêdutu	previsto
întrunire	unificare	previsie	previsione
reunire	riunire	revedere	rivedere
reunimentu	riunimento	revêdēmîntu	rivedimento
reunie	reunione	reviđor	riveditore
VEDERE	VEDERE	reviđitare	revisitare
vêđu	vista	reviđită	rivisita
vedută	veduta	revistă	rivista
vêdătoru	veditore	revisie	revisione
vêdătoriu	(veditorio)	provedere	provedere
vedetă	vedeta	provêdēmîntu	providimento
viđibilu	visibile	provêdătoru	proveditore
viđibilitate	visibilită	provêdătorie	proveditoria
viđită	visita	provedință	providenza
viđitare	visitare	provedentū	providente
viđitatoru	visitatore	providu	provido
viđitație	visitazione	proviđu	proviso
viđieră	visiera	proviđare	prowisare

providătoru	prowisatore
providie	provisione
proviționare	provisionare
providoru	prowisore
străvedere	stravedere
intrevedere	travedere
privedere (se)	
privire	guardare
preveghiere	sopravegghiare
VENIRE	VENIRE
viitoru	(venitore)
venitură	ventura, venimento
viitorime	posterita
venie	venia
venialu	veniale
venitu (1)	venuto
vintu	vento
vintplă	ventola
vintosu	ventoso
vintosită	ventosità
viaturare	ventilare (lat.
vintarație	ventilatio —
vinturaticu	
vinturătoru	venturiere
vinturosu	venturoso
vintră	ventra
vintrată	ventrata
vintralu	ventralis (lat.
ventriculație	ventriculatio —
ventriculosu	ventriculosus —
ventrificație	ventrificatio —
ventriflau	ventriflaus —

(1) Venitu, lepedând pe i, re-mâne ventu, scimbându-se e, în i, vintu = vintu.

ventriloqu	ventriloquus —
ventusă	ventosa
ventusare	ventosare
ventigenu	ventigenus
awenire	awenire
aweniamentu	aweniamento
aweneticu	
veneticu	awenticcio
awintare	awentare
awintu	awentamento
	(elan fr.)
awenitură	av-
vêntură	awentura
awinturiera	awenturiere
awinturosu	awenturoso
awinturatu	awenturato
awintaiu	ventaglio
awintatu	awentato
cuvenire	convenire
cuvință	convenienza
covenibilu	convenevole
cuviosu	conveniente
cuvintu	parcla
	(verbum, ratio lat.)
cuvintare	parlare
convenție	convenzione
convenționalu	convenzionale
convenționare	convenzionare
invenție	invenzione
inventare	inventare
inventariu	inventario
inventătoru	inventatore
inventivu	inventivo
inventivă	inventiva
devenire	divenire

desvenire	disvenire	versificare	versificare
evenimentu	evenimento	versificatoru	versificatore
obvenire	obvenire (lat.	versificație	versificazione
prevenire	prevenire	versicolonu	versicolonus (lat.
prevenitu	prevenuto	versiformu	versiformis —
prevenție	prevenzione	versipelu	versipelle
preventori	preventores (lat.	adversâ	adversa (lat.
provenire	provenire	adversie	adversio —
provenincâ	provenienza	adversarie	awersaria
provenitu	provento	adversariu	awersario
revenire	revenire (lat.	adversativu	awersativo
revenitu	revenu (fr.	adversație	awersazione
suwenire (isi)	sowenirsi	adversitate	awersità
suweningâ	—	conversare	conversare
subvenție	subvenzione	conversâ	conversa
svintare	sventare	conversabilu	conversabile
rêsviniturâ	sventura	conversativu	conversativo
resvinturata	sventurato	conversație	conversazione
supravenire	sopravenire	conversevolu	conversevole
supraventurâ	sopravenuta	conversu	converso
svenire	svenire	conversie	conversione
sveniturâ		diversare	diversare
sventurâ	sventura	diversificare	diversificare
VÊRSARE	VERSARE	diversu	diverso
versabilu	versabilis (lat.	diversie	diversione
versabilitate	versabilitâ	diversoriu	diversorio
vêrsâtura	versamento	diversitate	diversità
versurâ	versura (lat.	îversie	îversione
versatilu	versatile	îversurâ	îversura (lat.
versatilitate	versatilitâ	revêrsare	riversare
vêrsatu	versato	reversabilu	riversibile
versație	versatio (lat.	reversu	riverso
versu	verso	sawersare	subversare (lat.
versetu	versetto	sawersie	sowersione
versie	versione		

S O N E T T O

d'Ippolito Pindemonte

Sul Sepolcro del Petarca in Arquà.

Quando rimbomberà l'ultima tromba,
 Che i più chiusi sepolcri investe e sferra,
 E ciascun volerà corvo o colomba
 Nella gran valle a eterna pace o guerra;

Primi udranno quel suon che andrà sotterra
 E primi sbalzeran fuor della tomba,
 I sacri Vati che più lieve terra
 Copre, e a cui men d'umano i piedi impiomba.

Ma tu, tu sorgi della vinta pietra
 Primo tra i primi in luminoso ammanto
 Volando al ciel con la pudica cetra:

E nel bel Coro, che circonda il santo
 Giudice sommo della valle all'etra,
 Di tutti più divin suona il tuo canto.

(Traducție literală)

Quând va resbumba ultiua trumbă
 Quare quele măi închisej morminte investe și desferră
 Si fie-quare sburava, și corbu și columba
 In valea quca mare la vecinica pace au durere,

Primi auzi-vor quel sutterranu resonetu.
 Si primi saita-vor afara din grôpa
 Sacri Poeti que prea ușorâ tîrinăi.
 Copere, și quârora puțin d'uman picierele implumbă.
 Ma tu, tu te avvinși din invinsa peatră
 Primu între primii în luminôsa mantă
 Sburandu catre ceru cu pudica ta ceatră
 Si 'n frumosul ceru que conștiară pe sântuț
 Judecu, virful valei catre aeru,
 Din tôte mai divja suna-va al teu cântu.

LAMENTO AMOROSO

Anacreontica del Vittorelli.

(Traducție liberă)

Vedi che bianca luna,	Veți, dragă qu'albă lună,
Vedi che notte azzura!	Veți que nopțe senină,
Un aura non susurra,	O aură nu suspină,
Non tremola uno st. l.	Nu tremulă o stea.
L'usignoletto solo	Privigătorul singuru
Va dalla siepe all'orno	Ici sbôră, ici se pune,
E sospirando in torno	Suspină, duruși spune
Chiama la sua fedel.	Iși chiamă sôța sa:
Elle, che il sente appena	Dar ca tôte îl simte
Già vica di fronda in fronda	Sburându din frunză 'n frunză,
E par che gli risponda:	Si par' qu'ò s'î respundă:
Non piangere; son qui	Nu plânge sînt a ta.
Che dolci affetti Irene!	Que dolci simșiri Ireno?
Che gemiti son questi:	Que gemete de pace?
Ah! mai tu non sapesti	Dar vai! Irena tace!
Rispondermi così!	Respuunde'mi draga mea.

V I S U L

(fragmentu)

O altră aurorâ în suffl tu'mî lucește,
 Rađă necunoscută de alte lumi țiori;
 Ochii mi se deschide și 'n ochii mei zimbesc
 Dia ȝilelor nôstre, vecii nêtrecători.

Veacurile, viața 'mî ca nepti se stecurârò,
 Si 'ncovoiatu pe grôpă'mî, o vêđu que s'a deschis,
 Si'mi face locu printr'ênsa sê trecu peste hotarê:
 E pôrta Vecinicieî, și mê desteptu din vis.

Fruntea'mî albită tîta către pămî tu se lasă,
 Brațele'mî ređemate toiagul meu appasă
 Iar suffletu'mî se 'ntornă și cată înapoi.

O ȝile!... au que nume voê vi se cuvine? —
 Dar.. ați trecut.... que trece mai mult el nu mai vine...
 Era mai dinainte se ve întreb pe voi.

I. E.

il Sogno

(inversione litterale)

Un' altra aurora in alma mica luce;
 Radio innoto di altri mondi alba;
 Mi s'apron gli occhj, e ai miei occhj sorride
 Il di dei nostri giorni, i secoli eterni.

I secoli, la mia vita al par delle notti scorrero.
Piegato sulla mia tomba, aperta già la vego,
E mi fa loco trapassar al di là dei confini
Del' Eternità è la porta.... ed eccomi d'al sogno desto.

Tutto bianco il mio fronte, inclinasi ver la terra
Appoggiate le mie braccia, il mio bacolo appesano;
Ma l'animo mio velgesi e guarda in dietro.

O giorni! o qual nome a voi si deve?
Ma... già passate siete... e quel que passa non è più.
Era già ben d'avanti l'interrogar avoi.

Sfirchitul părtei I.